

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

а . д . СОКОЛАЦ

ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2010. ГОДИНУ

СОКОЛАЦ, децембар 2009. године

I УВОД

Шумарство представља привредну грану која се бави узгојем, гајењем и искоришћавањем шума. Поред непосредних привредних користи, вриједност шума је и у њиховим еколошким и социјалним функцијама које се манифестују у виду регулације влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, оне су основ стабилизације биосфере и општег еко система, односно стабилизације и одржавања здраве човјекове и радне средине.

Савремени концепт газдовања шумама треба форсирати у циљу стварања услова за максимално остваривање већине функција шуме. Поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социо-културних функција шуме. Основни циљ газдовања шумама је да се осигура трајно газдовање кроз коришћење и проширење истих.

Пословна и развојна политика Јавног предузећа и организационих дијелова утврђује се планским документима, односно плановима развоја и програмима рада у складу са Законом и Статутом.

Послови, мјере, задаци и активности у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетима инвестиционих улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружању квалитетнијих и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима, утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, пројектима за извођење радова у шумарству, Смјерницама за израду годишњег производно-финансијског плана за 2010. годину.

Припрема и израда годишњег Производно-финансијског плана за 2010. годину Предузећа ради се у складу са Законом о шумама донесеним од стране Скупштине РС ("Сл.гласник РС" број 75/08 од 15. августа 2008. године) који је, посматрано са правног и економског становишта дефинисао мјесто и улогу ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Чланом 4.став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса. За обављање одређених стручно-техничких и контролних послова од општег интереса који се односе на управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем оснива се управна организација у саставу Министарства-Агенција за шуме.

Законом је регулисано да "Агенција за шуме врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања" (члан 31. став 5 Закона).

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац на основу посебног уговора који закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС.

Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума,
- чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,
- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,
- чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,
- заштита шума од пожара и
- други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивање својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Наше Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

- осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,
- повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,
- повећа површине под интензивним засадима ради повећања производње дрвета,
- преводи деградиране шуме у високе шуме уколико то еколошки услови дозвољавају,
- обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и
- обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумемијева:

- производњу и промет шумских дрвних сортимената,
- производњу и промет шумског репродуктивног материјала,
- сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа,
- експлоатацију камена, пијеска и шљунка за своје потребе,
- управљање ловиштима и

-друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Саставни дио годишњег плана су извођачки пројекти. Садржај годишњег плана може се измијенити само због елементарних непогода и других непредвиђених околности и то по истој процедури по којој је првобитно донесен.

Годишњи план садржи: план заштите шума, гајења, сјеменско-расадничке производње, коришћења шума, изградње и коришћења инфраструктуре и коришћења осталих шумских производа, као и планирани обим средстава за извршење овог плана.

Закон о шумама је у примјени од 23. августа 2008. године, потпуна правна регулатива, примјенљива у пракси се требала заокружити доношењем од стране ресорног Министарства предвиђених 27 правилника (рок 6 и 9 мјесеци од дана ступања на снагу Закона), те прописа из члана 83. став 5 у надлежности Владе РС на приједлог Министарства.

Доношење правилника из члана 107 је завршено само дјелимично (иако су рокови истекли), са доста нејасноћа у примјени (посебно се то односи на веома важан „Правилник о начину прикупљања, критеријумима за расподјелу средстава и поступку коришћења средстава посебних намјена за шуме“)

Даље је Прелазним и завршним одредбама Закона регулисано да ће Агенција за шуме почети са радом у року од 6 мјесеци од дана ступања на снагу Закона и да ће Министарство припремити Стратегију развоја шумарства Републике у року 9 мјесеци, а по доношењу Стратегије ће у року од годину дана припремити Шумарски програм.

Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта у својини Републике Српске укључујући и обавезу одржавања, који закључује ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац са Министарством у складу са чланом 33. Закона, потписан је 20.11.2009. године.

II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2009. ГОДИНИ

Да бисмо што реалније израдили план пословања, маркирали присутне проблеме и одредили основне правце будућег дјеловања, неопходно се у кратким цртама осврнути на пословање претходне године.

У години која је иза нас, активности Предузећа су биле усмјерене на извршење обавеза проистеклих из шумско-привредних основа, преточених у годишњи план пословања за 2009. годину.

Њу карактерише низ активности усмјерених на извршење свих планских задатака од узгоја, заштите и искоришћавања шума, до приоритетног инвестирања, трансформације, ефикаснијег рада и бољег финансијског резултата.

Предузеће је у 2009. години пословало у веома отежаном пословном амбијенту изазваном првенствено негативним ефектима свјетске економске кризе, која је цијелу свјетску привреду гурнула у дубоку рецесију, што је имало за посљедицу пад тражње за нашим производима, а самим тим и пад свих осталих пословних активности.

Кроз призму рецесије и економске кризе на глобалном нивоу треба посматрати и извршење Производно-финансијског плана за 2009. годину нашег Предузећа. Први знакови благог опоравка се осјећају тек на самом крају 2009. године, те у том смислу треба и схватити и остварене пословне резултате.

1. Уређивање шума

У току 2009. године вршено је уношење прикупљених таксационих података, њихова рачунарска обрада и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: ШПП "Горњедринско" и ШПП "Доњевербаско".

Извршено је прикупљање таксационих података са терена за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: "Доње Дринско" и "Власеничко".

Извршене су и канцеларијске припреме и обиљежавање граница одјељења и одсјека за прикупљање података за следећа шумскопривредна подручја: "Рогатичко", "Чајничко" и "Мркоњићко".

Завршена је шумскопривредна основа за приватне шуме у општини Крупа на Уни, а у завршној фази је израда шумскопривредне основе за приватне шуме у општини Источни Дрвар.

Настављена је дигитализација карата за преостала шумскопривредна подручја у Републици Српској.

Извршено је пројектовање и урађена инвестиционо-техничка документација за 50 километара шумских камионских путева.

У 2009. години завршене су ловне основе за следећа ловишта: "Бакић" Фоча, "Сјемећ" Рогатица и "Мотајица" Србац.

Завршено је прикупљање теренских података за Другу Инвентуру шума за БиХ у Републици Српској.

2. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

Као и сваке године, урађена је дистрибуција садног материјала и шумска газдинства су на вријеме обезбијеђена садним материјалом за пошумљавање. Повећана је производња садница, као и удио садница са обложеним коријеном.

У овој години настављена је позитивна пракса да се у "Центру за сјеменско-расадничку производњу" за сјетву користи домаће сјеме, које је издвојено из регистрованих сјеменских објеката. Квалитативна и квантитативна структура производње је боља него претходне године.

У оквиру реализације развојних програма у расадницима Центра и "малим – џепним расадницима" набављено је и посијано сјеме љековитог биља. У саставу "Центра за сјеменско-расадничку производњу" су расадници: Станови-Добој, Петковача-Брчко, Бишина-Шековићи, Ступине-Невесиње, Горња Пухарска-Приједор и расадник Ластва у Требињу. У прољеће 2009. год. извршена је садња садница у циљу реализације Пројекта подизања сјеменских плантажа смрче на четири локалитета (расадник "Ступине" Невесиње, ШГ "Дрина" Сребреница, ШГ "Добој" Добој и ШГ "Оштрељ" Дринић) у Републици Српској.

Унапређење сјеменске производње кроз оснивање сјеменских плантажа (према Туцовић, А., 1970) почиње инвентаризацијом фенотипски најквалитетнијих стабала и састојина, проучавањем индивидуалне промјенљивости, наставља њиховим одабиром, провјеравањем потомства, што се уграђује у сјеменске плантаже. Оснивањем сјеменских плантажа, преко стимулисања цвјетања и сјеменошења, те примјене контролисане хибридизације, готово да је загарантован успјех у производњи генетички квалитетнијег сјемена. У том смислу, Центар за сјеменско-расадничку производњу, у којем је и произведен садни материјал (расадник "Усора" Добој), активно ће учествовати у спровођењу даљих мјера и активности на подизању сјеменских плантажа смрче.

ЈПШ "Шуме РС" а.д. Соколац, "Центар за сјеменско-расадничку производњу" Добој формиран је са идејом да буде задужен за очување генофонда шума Републике Српске и његово одрживо кориштење за производњу квалитетног сјемена и садног материјала. Остваривање ове функције шума ће убудуће бити увелико олакшано, јер је Пројекат изградње и пуштање у рад Сјеменског центра у расаднику "Станови" Добој приведено крају. Тиме ће ЈПШ "Шуме РС" бити активно укључене у токове савременог шумарства.

Обим изведених шумско-узгојних радова у високим шумама са природном обновом и шумским културама (проста репродукција), према тренутној оцјени, је задовољавајући. Очекује се извршење плана око 80 %, посматрано вриједносно. Када су у питању високе деградиране шуме, изданаке шуме, голети способне за пошумљавање и културе које се још воде као голети у ШПО, обим ових радова није задовољавајући, и очекује се остварење од 62 % у односу на план. Овај подбачај је највећим дијелом узрокован недобијањем средстава посебних намјена-надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума, која се користе за радове проширене репродукције шума.

Пошумљавање у простој репродукцији има подбачај од 6 %, а у проширеној репродукцији подбачај од 46 % посматрано количински.

Поред горе поменутих проблема са недобијањем средстава посебних намјена, узрок за неизвршење неких шумскоузгојних радова је у томе што није било стварне потребе за њима (неусклађеност обавеза по ШПО и стварних потреба на терену).

3. Заштита шума

Заштита шума се проводи по Програму мјера и активности на заштити шума, Плану заштите шума и објеката од пожара, Оперативним плановима заштите од пожара, а у складу с законским и подзаконским актима.

- Проведене су све превентивне мјере на заштити шума од пожара и од штетних инсеката.

- Провођење превентивних мјера на заштити шума од пожара и временске прилике у 2009. години које су биле доста повољне, имало је за резултат знатно мањи број пожара у односу на прошлу годину.

- Континуирана заштита шума од губара проводи се сталном контролом бројности популације губара у лишћарским састојинама. Контролу бројности популације губара на сталним огледним плохама Предузеће проводи у свим шумама, без обзира на титулар власништва. У 2009 години је евидентирана појава губара на подручју ШУ "Зворник" које су спорадичне, али с обзиром на његову

изражену градациону способност потребно је на овом локалитету појачати мониторинг састојина и спроводити све механичке и хемијске мјере, како би се спријечила градација ове штеточине ширих размјера.

- У свим шумским газдинствима која газдују четинарским шумама проведене су мјере на заштити шума од поткорњака. Заштита шума од поткорњака базира се на сјечи случајних ужитака, а мониторинг здравственог стања проводи се примјеном агрегационих феромонских препарата који уједно служе као један облик сузбијања сипаца смрче. Оно што отежава сузбијање овог инсекта је велики број вјетролома и снијеголома који се појавио у појединим шумским газдинствима у току 2009. године и они ће бити примарни у наредној планској години.

Кључни проблеми у заштити шума су:

- неажурност судова у рјешавању поднешених пријава,
- бесправна сјеча и промет шумских дрвних сортимената,
- проблем имеле и појава сушења јеле у већем броју организационих дијелова.

4. Искоришћавање шума

Извршење плана производње шдс у све три фазе биљежи мање вриједности у односу на планиране, па се тако очекује да ће сјеча бити остварена са 87 %, извоз са 88 % и отпрема са 87 %, што се може сматрати сасвим задовољавајућим, с обзиром на смањену потражњу за ШДС што је директно везано за свјетску економску кризу, чије се посљедице и у тренутку писања овога извјештаја осјећају и у нашем Предузећу. Овоме треба додати и честу појаву пропадања оглашених тендера за извођење радова, што у доброј мјери одгађа или онемогућава извршење планом зацртаних задатака из области искоришћавања шума. Овакве појаве ће се у наредном периоду предуприједити увођењем властитих средстава за експлоатацију.

Залихе се на нивоу предузећа крећу у висини једномјесечне производње што се сматра оптималним. Посљедице свјетске економске кризе су видљиве и у самој структури реализације ШДС, у којој су у односу на план 2009. године заступљенији мање вриједни дрвни сортименти као што су целулозно дрво четинара, огревно дрво лишћара и др. Према оцјени се очекује да ће се остварити просјечна цијена продаје четинара од 103,33 КМ/м³, што је у односу на планирану цијену мање за 0,07 КМ/м³. Код лишћара се очекује остварење просјечне цијене од 65,49 КМ/м³, што је за 1,70 КМ/м³ мање у односу на план, а разлог томе је веће учешће огревног дрвета у укупним лишћарима у односу на план за 3,75 %.

У циљу унапређење квалитета и евиденција производње донешене су:

- мјере с посебном поентом на квалитетном и стручном кројењу сортимената, основном предуслову за бољи сортиментни напад,
- јединствене евиденције,
- израђен Правилник о поступку уступања радова у шумарству, прилагођен донешеним прописима,
- јединствене норме и калкулције.

У завршној фази је имплементација пројекта информационог система у сфери комплетног обухвата производње и формирање јединствене базе података по свим сегментима.

Радови на искоришћавању осталих шумских производа су практично на почетку. Успјешнији рад и већи ефекти се могу очекивати доношењем дугорочног програма развоја шумарства у Републици Српској и националне шумарске политике Републике Српске, кадровским јачањем у организационим дијеловима, упутствима за рад, те обезбјеђењем пратећих објеката (хладњача, магацина) и тржишта. Организовано прикупљање и откуп осталих шумских производа (гљиве, љековито биље, шумски плодови, пужеви итд.) је заступљено у укупном приходу Предузеће у малим износима. Искоришћавање шљунка, пијеска, камена врши се за властите потребе у складу са Законом.

Активности у ловиштима одвијају се у складу са законским прописима, ловним основама и Планом. Неопходно је ускладити активности са Законом о ловству, те појачати активности на чувању и заштити дивљачи, санирању и обнови ловних објеката.

5. Инвестициона улагања

У инвестиције би према оцјени требало бити уложено сса 23,5 милиона КМ, што је 63 % у односу на план инвестиција за 2009. годину. Највећа инвестирања су извршена у :

- биолошке инвестиције,
- набавку основних средстава,
- изградњу и реконструкцију шумских камионских путева,
- изградњу објеката,
- шумскопривредне основе и
- информациони систем.

Разлог неизвршењу је углавном финансијске природе, односно недостатак квалитетних средстава и компликована и дуготрајна процедура прописана Законом о јавним набавкама БиХ. У плану инвестиција за 2009. годину највећа улагања су предвиђена за набавку материјално-техничких средстава за опремање прве и друге фазе производње, и одржавање шумских камионских путева Предузећа у нивоу 30 % потребних капацитета. Набављен је 61 шумски зглобни трактор чија је набавка започета у 2008. години, а завршена до краја првог полугодишта 2009. године, у складу са Планом инвестиција и уговором са испоручиоцем.

Опредјељење органа управљања је да би и убудуће требало задржати досадашње приоритете улагања.

6. Финансијски резултат и мјере финансијске консолидације

По садашњим процјенама очекује се позитиван финансијски резултат у Предузећу као цјелини.

Предузеће је по полугодишњем обрачуну исказало губитак од 5,3 милиона КМ са 20 организационих дијелова који су исказали негативан резултат.

Управа Предузећа је одмах предузела енергичне мјере производно-финансијске консолидације на свим нивоима и у свим организационим дијеловима у сфери смањења трошкова пословања, што је подразумијевало и смањење плата, а исто тако учињени су додатни напори на квалитетнијој реализацији ШДС.

Квалитет донесених мјера показао је финансијски резултат на девет мјесеци 2009. године, тако да се губитак на нивоу Предузећа више него уполовио.

Стога се намеће, као трајан задатак, провођење мјера финансијске консолидације, што подразумијева:

- потпуно извршавање зацртаних планских задатака,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- спровођење донесених мјера с посебним освртом на боље кројење шумских дрвних сортимената,
- програмско рјешавање вишка радне снаге,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- свођење свих залиха на оптимум,
- бољу наплату и одабир солвентнијих купаца,
- утуживање дужника,
- репрограмирање и коначно рјешење дуготрајног дуга државних предузећа дрвне индустрије,
- инвестирање у утврђене приоритете, а у складу са могућностима.

7. Цертификација шума

Почетком 2009. године Јавно Предузеће добило је FSC сертификат чиме се потврђује да се у државним шумама којима газдује ЈПШ "Шуме РС" радови одвијају по таквим принципима који задовољавају изузетно захтјевне критеријуме прописане FSC стандардима. Ово је потврда да ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац шумама газдује економски одрживо, друштвено одговорно и еколошки-прихватљиво.

Упоредо са процесом сертификације одвијале су се и активности на изради Националних FSC стандарда.

Јасна опредјељеност Предузећа на процесима сертификације није само последица тога што је сертификовање незаобилазна активност на путу европских интеграција, већ и због бројних побољшања која процес сертификовања доноси.

Ту прије свега мислимо на :

- процјену еколошко-социјалног утицаја шума која се мора уважавати у процесима планирања;
- издвајање шума високе заштитне вриједности;
- повећање заштите на раду;
- процедуру мониторинга општих карактеристика шуме и пословања предузећа;
- комуникација са осталим корисницима шумских потенцијала (интересне групе);
- транспарентност пословања;
- задовољавање правних регулатива и побољшање свих видова евиденција; и др.

У току 2009. године, представници SGS-а вршили су редовну годишњу контролу која је предвиђена правилима FSC-а, а која има за циљ да утврди да ли се поштују ови принципи. Главни процјенилац је констатовао да се у ЈПШ "Шуме РС" схватила важност овог процеса, што је резултирало да се са одличним резултатима заврши овогодишња провјера. Он је истакао да је ово велики успјех не само за запослене, него и за цијелу Републику Српску, јер су "Шуме РС"

стратешко предузеће. На крају је још нагласио и одличну сарадњу Предузећа са интересним странама и групама које су се активно укључиле у рјешавање одређених проблема заједно са Предузећем.

8. Остале активности

Активности на имплементацији информационог система у организационим дијеловима и увезивање на нивоу цијелог Предузећа спроводе се по планираној динамици.

У 2009. години извршена је инсталација и обука радника на фискалним касама. Завршен је Програм узгоја и заштите шума, као и Програм за изведбене пројекте, тако да се обрачун дознаке одвија по јединственој методици у свим организационим дијеловима Предузећа.

Инсталацијом рутера омогућено је формирање јединствене базе података на нивоу Дирекције Предузећа, што нашем Предузећу даје сасвим нову димензију и завидан рејтинг у доменима електронске обраде података и протока информација.

Послови на превентиви и контроли свих послова са нивоа Предузећа, у циљу правовремене интервенције и отклањања одређених уочених слабости, су стална обавеза и редовно их обавља и њихову реализацију прати Служба интерне контроле и интерне ревизије.

III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА

У периоду развоја људске заједнице, све до почетка интензивније индустријализације, шума је било у изобиљу. Човјек им није придавао посебан значај, а није довољно схватао њихову улогу и утицај на стабилност и других еколошких система. Шума је сматрана вјечном и неуништивом, као што се мислило и за ваздух, воду, земљиште и друга природна добра. Садашња сазнања су дијаметрално супротна и на очување шуме се гледа као на очување простора за опстанак људске популације. Тако се питањима газдовања шумским ресурсима посвећује глобална пажња која има за циљ да оно буде трајно, тј. да се мјерама газдовања одржава или повећава заштитни капацитет шуме.

У складу са Законом о шумама, шумама и шумским земљиштем у власништву Републике Српске управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Јавно предузеће "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац је дужно да врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа, узгоја и заштите дивљачи у додијељеним ловиштима, учествује у пројектовању и научно-истраживачком раду, као и на осталим корисним функцијама шума. Све ове радове наше Предузеће остварује преко 27 организационих дијелова, односно 23 шумска газдинства, "Центра за сјеменско-расадничку производњу", "Центра за газдовање кршом", "Истраживачко-развојног и пројектног центра" и Дирекције Јавног предузећа, који немају својство правног лица.

На основу расположивих података из Катастра шума са стањем 31.12.2008. године Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа на површинама које су дате у следећој табели:

КАТАСТАР ДРВНИХ МАСА ПО КАТЕГОРИЈАМА ШУМА												ОТВОРЕНОСТ ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА			
Категорија	Површина <i>ha</i> <i>KAT.1</i>	Површина <i>ha</i> <i>KAT.2</i>	Врста дрвећа	Залиха св. дрвне масе		Прираст свеукупне дрвне масе годишње		План сјеча свеукупне дрвне масе за 10 година	Извршење плана сјеча		Остаје за сјечу свеукупне дрвне масе	Врста саобраћајница	Површина <i>ha</i>	<i>km</i>	<i>km/1000ha</i>
				у 000 <i>m3</i>	<i>m3/1ha</i>	у 000 <i>m3</i>	<i>m3/1ha</i>		до извјеш. године	у извјеш. години					
Високе шуме са природном обновом	462 705	462 705	Четинари	64 815	140,1	1 818	3,9	12 338	5 058	1 038	6 242	Високе шуме са природном обновом + Високе деградиране шуме + + Шумске културе			
			Лишћари	86 452	186,8	2 081	4,5	15 565	6 964	1 336	7 265				
			Свеукупно	151 267	326,9	3 899	8,4	27 903	12 022	2 374	13 507				
Високе деградиране шуме	23 111	23 111	Четинари	62	2,7	4	0,2	8	2	0	6	јавни путеви	548 566	1 858	3,4
			Лишћари	4 818	208,5	103	4,5	850	180	30	640	шум.пут. за пр.		4 258	7,8
			Свеукупно	4 880	211,2	107	4,6	858	182	30	646	Укупно		6 116	11,1
Шумске културе	62 750	62 750	Четинари	5 432	86,6	382	6,1	1 063	83	28	952	Изданачке шуме			
			Лишћари	1 132	18,0	49	0,8	253	70	23	160				
			Свеукупно	6 564	104,6	431	6,9	1 316	153	51	1 112				
Изданачке шуме	174 310	174 310	Четинари	81	0,5	8	0,0	7	0	1	6	јавни путеви	174 310	786	4,5
			Лишћари	18 929	108,6	593	3,4	3 288	764	129	2 395	шум.пут. за пр.		722	4,1
			Свеукупно	19 010	109,1	601	3,4	3 295	764	130	2 401	Укупно		1 508	8,7
Шуме неподесне и привремено неподесне за газдовање		23 209	Четинари	461	19,9	13	0,6	0	0	1	-1	Површине подесне за пош. и газдовање + Површине неподесне за пош. и газдовање			
			Лишћари	2 364	101,9	83	3,6	0	0	0	0				
			Свеукупно	2 825	121,7	96	4,1	0	0	1	-1				
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	208 152											јавни путеви	260 018	805	3,1
												шум.пут. за пр.		360	1,4
												Укупно		1 165	4,5
Површине неподесне за пошумљавање	51 866											Укупно			
Укупно	982 894	746 085	Четинари	70 851	95,0	2 225	3,0	13 416	5 143	1 068	7 205	јавни путеви	982 894	3 449	3,5
			Лишћари	113 695	152,4	2 909	3,9	19 956	7 978	1 518	10 460	шум.пут. за пр.		5 340	5,4
			Свеукупно	184 546	247,4	5 134	6,9	33 372	13 121	2 586	17 665	Укупно		8 789	8,9

Шумске површине у свијету данас захватају 4,11 милијарди ха или око једну четвртину од укупних копнених површина. Укупна дрвна маса на земљиној површини цијени се на око 130 милијарди m^3 , са годишњим прирастом од 1,8 милијарди m^3 , највеће резерве дрвне масе опадају на Азију и Сјеверну Америку. То су подручја Сибирске тајге и пространих Канадских шума.

Годишња производња дрвне масе у свијету креће се у границама прираштаја 1,6 - 1,7 милијарди m^3 . Од тога милијарда m^3 користи се као индустријска сировина, а остатак се употребљава као гориво.

У свијету по једном становнику долази 0,59 ха шуме, Европи 0,34 ха, БиХ 0,57 ха шуме, док се Република Српска налази у самом врху Европе са 0,79 ха по једном становнику.

Босна и Херцеговина, а самим тим и Република Српска у њој, се налазе у самом врху европских земаља са постотком шумовитости од 44,6 %. Међутим, структура шума по категоријама није задовољавајућа, јер од укупних површина знатне површине заузимају голети подесне за пошумљавање (21 %) , неподесне за пошумљавање (5 %) и значајан број изданачких шума у којима је због неискориштеног производног потенцијала станишта потребно вршити мјере конвезије у високе узгојне облике.

Из структуре површина видљиво је да постоје одређене површине голети способне за пошумљавање које у наредном периоду треба пошумити, као и да се врши мелиорација (превођење) изданачких шума у високи узгојни облик гдје за то постоје могућности. При овим радовима треба посебно посветити пажњу томе да се не врши фаворизовање (форсирање) пошумљавања са садницама четинара на стаништима која су предодређена за друге врсте. То све намеће потребу израде дугорочног плана развоја шумарства којим ће се трасирати будуће активности у шумарству као привредној дијелатност. Са горе изложеним проблемима шумарство се не може само изборити, јер изискују већа финансијска улагања и без помоћи осталих структура државе се не могу остварити.

Укупни годишњи прираст је 5,13 милиона m^3 , а годишњи етат 3,34 милиона m^3 свеукупне дрвне масе.

У високим шумама са природном обновом залихе износе 327 m^3 свеукупне дрвне масе/ха, односно око 230 m^3 /ха нето дрвне масе.

У високим деградираним шумама залихе свеукупне дрвне масе су 211 m^3 /ха, изданачким шумама 109 m^3 /ха, шумским културама 105 m^3 /ха и шумама неподесним и привремено неподесним за газдовање 121 m^3 /ха.

Ако се овоме дода да се етат не остварује на цијелој површини, ради ниске отворености (односно великих трошкова извоза шумских дрвних сортимената), онда је и разумљив изузетно тежак процес одвијања производње у шумарству.

Ситуација у приватним шумама је далеко неповољнија.

Отвореност шума и шумског земљишта износи 8,90 km на 1000 ха.

Располажући са подацима да је у Словенији отвореност око 17 km, а у Њемачкој око 30 km на 1000 ха, онда нам је јасно зашто су нам, поред осталог, трошкови производње велики.

IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2010. ГОДИНУ

Послови, задаци, активности и мјере у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини у 2010. години, биће превасходно усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча и израда шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумскопривредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, пружање квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама, те на стварању повољнијих услова рада и уопште бољег финансијског резултата.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, Трогодишњим и годишњим плановима газдовања шумама, пројектима за извођење радова у шумарству, Програмом изградње шумских камионских путева, Програмом израде шумско-привредних основа за наредни уређајни период и "Смјерницама за израду плана".

A. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2010. ГОДИНУ

"Смјернице", односно "Заједнички елементи за израду плана", усвојене на сједници Управе Предузећа одржаној 16.09.2009. године, засноване на прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и пројектима за извођење радова у шумарству, присутној проблематици из претходне године, процјени будућих тржишних кретања, су основ реалне израде плана пословања. Ради сагледавања реалности израде Плана по организационим дијеловима и на нивоу Предузећа по свим сегментима планирања преносимо интегрални текст "Смјерница" за израду овог документа:

1. Сјеменско-расадничка производња и шумскоузгојни радови

1.1. У циљу стварања потребних услова за производњу квалитетног шумског сјемена познатог поријекла, планирати радове и везано за њих трошкове на ревизији, регистрацији и уређивању сјеменских састојина, са акцентом на регистрацији сјеменских састојина лишћарских врста и воћкарица, као и појединачних стабала која би се уписала у регистар и додатно заштитила. На основу праћења обилности урода сјемена потребно је планирати бербу сјемена из регистрованих сјеменских објеката.

У "Сјеменско-расадничком центру" Добој производњу шумских садница планирати у складу са стањем залиха утврђених по врсти, старости и начину производње садног материјала у 2009. години, стварним потребама шумских газдинстава, могућностима пласмана на домаћем тржишту (пошумљавања у приватним шумама), као и могућностима пласмана ван граница Републике Српске.

Производња у "цепним расадницима", у складу са одлуком Управе Предузећа, ограничена је на његу постојећих садница у расадницима, док се сјетва и

производња нових садница неће вршити. На слободним површинама се може планирати производња љековитог биља.

Трошкове расадничке производње треба планирати по врсти производа и старосној структури на бази усвојених Норматива за сјеменско-расадничку производњу.

1.2. У шумскоузгојне радове у оквиру просте репродукције планирати све радове у просјечном годишњем обиму, који су утврђени у ШПО за уређајни период, за високе шуме са природном обновом и шумске културе (проста репродукција).

Члан 21, став 2 Закона прописује да се сви шумскоузгојни радови предвиђени Основом морају извршавати за сваку годину, по обиму и по квалитету. На основу анализа извршења шумскоузгојних радова по шумско-привредним основама уочено је да поједина шумска газдинства касне са реализацијом предвиђеног обима тих радова, па се планирани, а неизвршени радови, морају прерасподјелити у преосталом уређајном периоду како би се сустигли планирани радови по шумско-привредним основама.

Посебну пажњу посветити планирању радова на њези и одржавању постојећих шумских култура (чишћење од корова, изданака и избојака и неопходне прореди). Уколико стварно стање шумских култура (загушеност од корова, изданака и избојака због недовољне његе и одржавања у протеклом периоду) захтијева да се радови на њези и одржавању култура планирају у обиму већем од предвиђеног у плану шумско-узгојних радова у шумскопривредној основи, обавеза је сваког газдинства да у таквим случајевима планирају увећан обим тих радова.

Пројекте за извођење по објектима урадити благовремено. То ће са аспекта финансијских показатеља као и због адекватног начина рјешавања избора врста дрвећа за пошумљавање даље помоћи при планирању расадничке производње.

Напомена: Јединственим нормама радова у шумарству, нису обухваћене све радне операције из области гајења шума, као и норме сјече, израде и извлачења шумских дрвних сортимената од проредног материјала, те ће се исте допунити, а до тада користити норматив Јавног предузећа "Србијашуме" за наведене радове.

1.3. У шумскоузгојне радове у оквиру проширене репродукције планирати радове предвиђене за високе деградиране шуме, изданачке шуме и голети у плану шумскоузгојних радова у шумскопривредној основи.

Планирање наведених радова вршити на основу снимљеног стања на терену и јасно прецизираних површина на терену.

Извршење обима планираних радова ће зависити од финансијских средстава која се обезбиједи из надокнада за унапређивање општекорисних функција шума у шумарству Републике Српске и осталих извора финансирања (неутрошена средства за просту репродукцију, донације, остварена добит у пословању шумског газдинства и ЈПШ).

Напомена: План шумско-узгојних радова доставити по шумским управама и укупно за газдинство.

1.4. Доследно примијенити Упутство за технички пријем (колаудацију) и провјерити сву потребну документацију.

Примијенити типске обрасце плана шумскоузгојних радова, извјештај о извршењу шумскоузгојних радова и катастра шумскоузгојних радова (кат 7).

2. Заштита шума

Заштита шума и шумског земљишта обухвата мјере и активности које се спроводе ради заштите од биотичких, абиотичких и других чинилаца који могу да изазову штетне посљедице по шуму и шумско земљиште (ЗОШ-члан 50.).

Угроженост шума је вишеструка, било да се ради о човјеку, биљним болестима, инсектима или природним непогодама. Да би се благовремено предузеле мјере заштите шума и шумског земљишта, неопходно је редовно праћење здравственог стања шума, путем Извјештајно-прогнозне службе у саставу Агенције за шуме.

Предузеће, као корисник шума има обавезу да обавјештава Агенцију за шуме о појави штеточина и насталој штети у шуми. Предузеће је обавезно да контролу здравственог стања шума и мјере на сузбијању биљних болести и штеточина, као и евиденције проводи у складу са законским и подзаконским актима.

Послове, мјере, задатке и активности у области заштите шума планирати у складу са стањем на терену, а у складу са Законом о заштити од пожара, Правилником о шумском реду и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац који обухвата:

- заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта);
- заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи;
- заштиту шума од штетног дјеловања инсеката и гљива;
- заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из претходне године).

2.1. План заштите шума од бесправних сјеча, бесправног промета и бесправног заузимања шума и шумског земљишта мора да садржи:

- Активности провођења Акционог плана Владе Републике Српске за сузбијање незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије у Републици Српској.

- Контролу лугарских реона минимално једанпут годишње,
- Формирање и опремање интерне контроле у ШГ и њена сарадња са Интерном контролом на нивоу Предузећа и осталим контролним органима.
- Обнављање уништених граничних знакова.

Везано за разграничење државне и приватне шуме и шумског земљишта у следећој години наставити рјешавање узурпација, у складу са Законом о узурпацији ("Сл. гласник РС", број; 70/06 од 24.07.2006. године), којим су одређени рокови, носиоци и поступак рјешавања узурпација. Треба истаћи да поменути Закон предвиђа (чланови 17. и 18.) успостављање граничне линије (тамо гдје то није урађено раније) између шума и шумског земљишта, с једне стране, и пољопривредног земљишта, с друге стране.

2.2. У Републици Српској последњих година четинарске састојине су најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара). Санитарне мјере које је проводило Предузеће на угроженим подручјима довеле су до побољшања здравственог стања састојина. Мониторинг здравственог стања мора се наставити и у наредном периоду. Један од узрока појаве каламитета поткорњака су и

посљедице елементарних непогода (пожар, сњеголоми, вјетроломи и др.), а исте се морају санирати у наредној години.

Сва ШГ су обавезна проводити активности на очувању и унапређењу здравственог стања шума, досљедно примјењујући одредбе Правилника о шумском реду у свим категоријама шума. Сјеча, израда и реализација случајних ужитака је обавезујућа.

Мониторинг здравственог стања четинарских састојина је обавезујући и за наредну годину.

Процедуре набавке феромонских препарата и клопки морају се провести на вријеме, да би постављање истих било урађено на вријеме, прије ројења поткорњака.

2.3. У 2010. години наставити мониторинг стања популације губара у складу са Упутством.

Појава сушења састојина јеле и састојина хроста није нова појава и не дешава се само код нас него у цијелој Европи. У наредној години морају се планирати санитарне мјере у угроженим састојинама, али и детаљно снимање угрожених састојина.

2.4. Заштита шума од пожара подразумијева обавезу свих шумских газдинстава да донесу:

1. Оперативне планове за заштиту шума од пожара за 2010. годину, са свим компонентама за превентивно дјеловање и припремним активностима за брзо дјеловање у случају евентуалног пожара.

Оперативним планом морају бити дефинисане сљедеће активности, а на бази процјене угрожености шумскопривредног подручја:

Мрежа осматрачница и систем дојаве.

Мобилне екипе за патролна дежурства (нпр. јавни путеви, излетишта, простори гдје чобани чувају стада), дежурства и у дане викенда, празника и у вријеме било каквог окупљања у природи. Врло је битна комуникација са невладиним организацијама (нпр. ловци), које се морају укључити у све облике активности на заштити шума од пожара.

Извођачи радова морају се такође упознати са активностима превентивног дјеловања на спрјечавању пожара и мјерама и активностима на гашењу евентуалних пожара. Извођачи радова морају поштовати законске одредбе на локацијама гдје су смјештени. Обавеза шумског газдинства је да врши контролу провођења превентивних мјера. Обавезе извођача радова у шумским газдинствима биће дефинисане у текућој години.

Начин ангажовања грађевинских машина и радне снаге за евентуалну брзу интервенцију на изради просјека и пробијању противпожарних путева за заустављање ширења ватрене стихије.

Сарадња са јединицама цивилне заштите и ватрогасним јединицама, са јасно прецизираним задацима и обавезама у случају евентуалног пожара.

Сарадња са сусједним шумским газдинствима, у циљу заједничких активности. Сарадња мора постојати и на међуентитетском нивоу (гранични појас).

2. Оперативни план информативно-пропагандних активности.

Информативно-пропагандне активности у директној су вези са временским приликама (суша) и активностима локалног становништва (радови на крчењу

приватних посједа). Са информативно-пропагандним активностима треба отпочети одмах и проводити их у току цијеле године.

У циљу заштите шума од пожара потребно је планирати организацију и одржавање информативно-савјетодавних састанака на регионалном нивоу. У активности на спречавању појаве шумских пожара и гашењу истих морају се укључити сви субјекти: локална власт, локално становништво, невладине организације (ловци, еколози, планинари).

Опрема за гашење пожара у власништву ЈПШ "Шуме РС" а.д. Соколац мора бити припремљена и ускладиштена.

Услови, организација и начин ангажовања грађевинске механизације и радне снаге за евентуалну хитну израду просјека и пробијање противпожарних путева ради заустављања ширења ватрене стихије, као и плаћање услуга, у надлежности је шумског газдинства.

Обука особља у стручним екипама врши се по потреби у шумском газдинству и трајни је задатак.

Обавјештења о забрани ложења ватре постављају су на видним мјестима, а медијска кампања (штампа, радио и телевизија) је у функцији ширења поруке о превенцији пожара и упозорења о повећаној опасности од пожара у току трајања екстремних временских прилика (суша, високе темпаратуре, вјетар).

Циљ свих програма за контролу пожара је заштита и правилно функционисање шумских екосистема. Посебна пажња се мора посветити узроцима пожара, а не штетама од пожара. Превентивне активности морају бити усмјерене на отклањању узрока пожара. Посљедице пожара на шумске екосистеме могу бити веома тешке, а санирање дуг и тежак посао.

Трансфер знања према грађанима може се остварити као дио програма јавне свијести. Учење о еколошким утицајима пожара, и како реаговати, треба да помогне грађанима да науче методе контроле пожара. Јавност мора бити свјесна пожарне ситуације и мора бити дио програма. Улога ЈПШ "Шуме РС" а.д. Соколац у заштити шума од пожара је значајна.

2.5. Неопходна финансијска средства за извршавање наведених задатака реално планирати. При планирању личних примања лугара шума водити рачуна да се не дуплирају зараде у производно-финансијском плану и плану ловства.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

3.1. Обим сјече и производње шумских дрвних сортимената у свим шумским газдинствима планирати до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената мора се исказати по категоријама шума подесним за газдовање (високе шуме са природном обновом, деградиране високе шуме, шумске културе, изданачке шуме) и унутар сваке од тих категорија одвојено по врстама сјече (редовне сјече, случајни ужици) како је то и предвиђено у табели 3.1.

У напријед наведени обим сјеча укључује се и количина огревног дрвета планирана за малопродају у дубећем стању, а која се односи на продају локалном становништву.

Планирање обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2010. годину вршити на основу извођачких пројеката.

Базу за план одјела предвиђених за сјечу чини сјекоред који је направљен за цио уређајни период. Саставни дио плана чиниће и одјели који неће бити или ће дјелимично бити реализовани у току 2009. године.

Посебну пажњу треба посветити квалитетној припреми одјела за сјечу, уз поштивање усвојених процедура произашлих из FSC стандарда, ангажовању квалитетних извођача радова у складу са Законом о јавним набавкама, кројењу и класирању шумских дрвних сортимената, квалитетном техничком пријему радова, те квалитетној евиденцији свих извршених радова.

Напомена: Бруто дрвна маса (крупно дрво) у табели 3.1. мора бити једнака укупним количинама за сваку категорију шума у табели 3.3. (План сјече у крупном дрвету по одјелима и одсјецима).

3.2. У табелу 3.2. уносе се подаци о планираном обиму сјеча (етат) за шуме подесне за газдовање и то појединачно за сваку од четири наведене категорије шума из важеће шумскопривредне основе.

3.3. У табели 4.1. утврђује се динамика сјече и израде шумских дрвних сортимената за планирани обим из табеле 3.1., у табели 4.2. утврђује се динамика привлачења (и износа) шумских дрвних сортимената од пања до камионског пута, а у табели 4.3. динамика отпреме (реализације) шумских дрвних сортимената.

Количину (обим) шумских дрвних сортимената за коју се утврђује динамика у привлачењу (и износу) и отпреми (реализацији) чини количина тих сортимената из табела 3.1. увећана за дио количине прелазних залиха шумских дрвних сортимената изнад просјечног мјесечног планираног обима сјече и израде за 2010. годину (у процесу производње у току 2010. године планиране залихе шумских дрвних сортимената не могу бити веће од просјечне мјесечне планиране производње). Осим тога, у табели 4.2. план привлачења (и износа) треба умањити за количину која се реализује малопродајом у шуми на пању.

Динамички план у табелама 4.1., 4.2. и 4.3. мора се, у зависности од временских, теренских, тржишних и других услова, утврђивати што је могуће реалније.

Напомена: - укупно планиране количине у табели 4.1. морају бити једнаке нето дрвној маси у табели 3.1.

4. План реализације шумских дрвних сортимената

4.1. План реализације шумских дрвних сортимената (табела 5.) сачињава се на основу укупних количина тих сортимената из табеле 4.3. и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената овог Предузећа. Примјењују се цијене на камионском путу или на пању (ако се отпрема врши са шума пања). Ако се реализација врши са централног стоваришта (у ШГ која то имају) или са привременог стоваришта које захтијева додатна улагања, ефекти такве продаје се не приказују у табели 5. него у табели 6. - Укупна реализација.

Према томе, у табели 5. у колону "камионски пут+стовариште" уноси се збирно количина по сортиментима за оба стоваришта, по цијенама из цјеновника за камионски пут, а разлика (настала реализацијом по цијенама на централном стоваришту) се уноси у табелу 6-укупна реализација.

Шумска газдинства су обавезна планирати продају дијела укупне количине трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања (лицитације) у 2010.години, у проценту до 25 % укупно планиране количине трупаца.

Ефекти такве продаје се приказују у табели 6.

Напомена: Количина и структура шдс у табелама 5. и 4.3. морају бити једнаке.

4.2. При изради Плана поштовати забрану продаје шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених количина шдс локалном становништву (огрев, ситно техничко, ограничена количина трупаца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката). Ово је регулисано посебним упутством о продаји шумских дрвних сортимената.

5. План укупне реализације

5.1. У табели 6. планира се укупна реализација (приходи). "Реализација од шдс" има три колоне.

Прва: Дио реализације који се преноси из табеле 5.

Друга: Дио реализације који се односи на ефекте продаје са Централног стоваришта (вриједност продаје по продајним цијенама умањена за вриједност обрачунату по цијенама шдс на међустоваришту из Цјеновника).

Трећа: Дио реализације који се односи на ефекте лицитација (разлика између вриједности лицитиране количине по планираним лицитираним цијенама и вриједности те исте количине изражене по цијенама на камионском путу или стоваришту из важећег Цјеновника-зависно гдје се лицитација врши).

У колоне 4, 5. и 6. - Приходи од укидања резервисања и приходи из других намјенских извора у складу са члановима 89. и 91. ЗОШ-а, као и са чланом 95.- уносе се износи планираних трошкова насталих улагањем у шумско-узгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева и сва остала улагања у складу са Законом. Колона 13-смањење вриједности залиха учинака, уколико се планира, уноси се са предзнаком „-“.

Колона "Остали пословни приходи" обухвата оне пословне приходе (група 65) који нису садржани у колонама од 1-13. Збир колона од 1 до 14 мора одговарати износу укуних пословних прихода из табеле 8.

Колона "Укупно" мора бити идентична укупним приходима из табеле 8 (Табела прихода и расхода). Такође, колоне "Остали приходи", "Финансијски приходи" и "Приходи од усклађивања вриједности сталне имовине" (колоне 15, 16 и 17) морају бити исте као одговарајући приходи из табеле 8.

5.2. Сва шумска газдинства требају, на основу извршене евиденције и неопходних припрема на сакупљању и реализацији осталих шумских производа, исте планом реално предвидјети.

Планом такође треба предвидјети који се остали производи могу одрживо искоришћавати.

Посебну пажњу приликом израде плана треба обратити на заштићене врсте.

Сва шумска газдинства дужна су:

- задужити стручно лице за обављање ових послова,
- обезбиједити складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбиједити мјерне инструменте и друго неопходно за функционисање истих,
- остале шумске производе користити према смјерницама из Основа и програма коришћења осталих шумских производа, као и прописа који уређују ову област,
- приликом откупа придржавати се Правилника о губицима на роби,
- благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,
- да на свом подручју врше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима наплате предвиђене таксе 3 % од цијене коштања производа за сакупљање истих.

6. План радне снаге

6.1. Радну снагу планирати према систематизацији радних мјеста, а вишак радне снаге настојати програмски ријешити по законским прописима.

У план расхода планирати трошкове програмског рјешавања вишка радне снаге.

7. План прихода и расхода

7.1. У табели 8. планирају се приходи и расходи, и то аналитички како је у њој и назначено. У колони "Оцјена остварења за 2009.годину" треба остварене трошкове и приходе у досадашњем периоду у 2009.години пројектовати за цијелу 2009.годину.

При планирању трошкова плата примјењиваће се одредбе Општег и Појединачног колективног уговора са планираном цијеном рада у овом Предузећу до 140 КМ увећаном за остале накнаде.

Шумска газдинства код којих је нарушена финансијска равнотежа и остали релевантни финансијски показатељи пословања планираће нижу цијену рада у складу са реалним финансијским могућностима.

У рубрику - Трошкови зарада, накнада и остали лични расходи - планирати трошкове обрачунатих нето зарада и нето накнада зарада, трошкове пореза и доприноса и трошкове осталих личних расхода. У накнаде зараде спадају трошкови топлог obroка (без обзира да ли се исплаћују у новцу или је организована исхрана радника у кухињама, Ловачким кућама или угоститељским објектима), трошкови теренског додатка, трошкови регреса, зимнице, огрева.

7.2. Трошкове сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења (и износа) од пања до камионског пута планирати и исказивати одвојено како је то и назначено у табели. Ти трошкови се планирају на основу цијена и обима поменутих радова у извођачким пројектима. Цијене тих радова у поменутих пројектима морају бити утврђене на основу Јединствених норми радова у шумарству и калкулација трошкова рада у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Трошкови сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења од пања до камионског пута утврђују се у извођачким пројектима полазећи од

обавезе потпуног провођења Програма мјера на унапређењу квалитета и евиденције производње у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

У ШГ која имају капацитете за властиту производњу карактер и врста трошкова у односу на горе наведене се мијења, у складу са учешћем производње у властитој режији у односу на укупну производњу.

Планирани просјечни трошкови сјече, израде и привлачења по кубном метру настали у процесу производње шдс-а властитим средствима не могу бити већи од просјечних пројектима планираних трошкова по једном произведеном m^3 .

У остале производне услуге планирају се трошкови изградње тракторских и анималних влака, трошкови транспорта шумских дрвних сортимената до централних стоваришта и границе РС-е (када је у питању продаја ино-купцима) и други транспортни трошкови, трошкови одржавања камионских путева, тракторских и анималних влака, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови сајмова, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга (истраживања, израда програма развоја, студије и слично), трошкови комуналних услуга, трошкови регистрације возила, накнада за коришћење ауто-пута, трошкови шумско-узгојних радова.

Трошкове рекламе и пропаганде планирати у износу највише 0,20 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а о распореду и утрошку тих средстава одлучиваће Управа Предузећа.

Трошкове финансирања Дирекције Предузећа планирају шумска газдинства у висини од 2,69 % од планираног прихода од продаје шумских дрвних сортимената (ових издвајања су ослобођени организациони дијелови ИРПЦ Бања Лука, Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој и Центар за газдовање кршом Требиње).

Напомена: Трошкови финансирања Генералне дирекције су категорисани као финансијски расходи и књиже се на конту 5601.

7.3. У рубрику "Нематеријални трошкови" планирају се дневнице за службена путовања у земљи и иностранству, трошкови превоза радника на посао и с посла, трошкови накнада за употребу сопственог аутомобила у пословне сврхе, трошкове ноћења на службеном путовању, трошкови непроизводних услуга, трошкови репрезентације, трошкови премије осигурања, трошкови платног промета, трошкови чланарине, стипендије и кредити студентима и ученицима, трошкови огласа у штампи и другим медијима (осим за рекламу и пропаганду), таксе (административне, судске, регистрационе, конзуларне, локалне и друге), трошкови одржавања радничких спортских игара, трошкови слављења Крсне славе Предузећа и трошкови обиљежавања значајних јубилеја.

Трошкове репрезентације планирати у износу највише 0,20 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а распоред ових средстава биће регулисан одлуком Управе Предузећа.

У рубрику "Остали нематеријални трошкови" планирају се трошкови пореза (на имовину, на оружје, противпожарна накнада, остали порези), издвајања за општине у складу са чланом 89. став 3 Закона о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђене по цијенама франко камионски пут), трошкови надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта у складу са чланом 89. став 1 Закона о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних

сортимената утврђених по цијенама у шуми на пању по цјеновнику ЈПШ) и трошкови доприноса.

Под категоријом "Непроизводне услуге" планирати трошкове одржавања FSC стандарда.

7.4. Највећи дио трошкова Предузећа (преко 90 % од износа укупних трошкова) је стандардизован, односно нормиран различитим методама, а то су: пројекти, норме, калкулације, цијена рада на бази које се израчунавају зараде и накнаде зарада у складу са Општим, Посебним и Појединачним колективним уговором, обавезе по основу Закона и подзаконских аката, порези, доприноси и итд. За мањи дио трошкова за које не постоје норме или се повремено јављају, организациони дијелови Предузећа, односно њихове стручне службе, су дужни да реално планирају висину трошкова на бази искуства из ранијих година, те потребе сталног минимизирања трошкова у сврху јачања профитабилности Предузећа.

При изради производно-финансијског плана, организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа морају имати на уму чињеницу да финансијску консолидацију могу остварити само у том случају ако планирају и остварују максимално могућу добит, а организациони дијелови код којих није нарушена финансијска равнотежа, такође, морају имати на уму чињеницу да постојећу стабилност могу одржавати и повећавати само у том случају ако планирају и остварују одређену могућу добит. Због тога сви организациони дијелови морају на једној страни планирати и остваривати максимално могући пословни приход, а на другој страни морају планирати и остваривати што је могуће мање све врсте расхода.

7.5. Напомена: Сви планирани приходи и расходи морају бити усклађени са Међународним рачуноводственим стандардима, Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама Предузећа и важећим Аналитичким контним планом Предузећа.

При планирању трошкова водити рачуна да се трошкови за које се не може остварити право на одбитак улазног пореза на додату вриједност (по Закону о ПДВ-у), планирају са урачунатим ПДВ-ом, а сви остали без ПДВ-а.

8. Прва пројекција плана инвестиционих улагања

У саставу производно-финансијског плана сачинити прву пројекцију плана инвестиционих улагања, а коначан план тих улагања сачинити након израде и усвајања завршног рачуна за 2009. годину.

При изради прве пројекције овог Плана, такође, се мора водити рачуна о реалним изворима финансирања тих улагања. Планови инвестиција који нису засновани на реалним (у највећем степену сигурним) изворима финансирања неће бити прихваћени. У складу са закључком Надзорног одбора ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, приоритетно планирати следећа инвестициона улагања:

- Биолошке инвестиције (шумско-узгојни радови). Вриједност ових улагања у табели 9. преноси се из табеле 1.3.;

- Израда шумскопривредних основа

Законом је регулисано да "Агенција за шуме врши стручно – техничке послове који се односе на израду шумскопривредних основа" (члан 31. став 4 Закона).

Пројектовање, реконструкција и градња шумских камионских путева

Поштовање законских одредби у инвестирању и поштовање законских одредби о јавним набавкама је обавезно.

Напомена: При планирању набавке путничких аутомобила водити рачуна да се у планирану цијену, односно вриједност укључи ПДВ, јер се не може остварити право на одбитак улазног пореза.

9. План образовања и стручног усавршавања

У табели 10. планирају се активности и трошкови образовања и стручног усавршавања ученика, студената и стално запослених радника у циљу унапређења газдовања шумама и укупног пословања организационих дијелова и Предузећа у цјелини.

План образовања и стручног усавршавања треба да произилази из потреба Јавног предузећа за одговарајућим кадровима, изражених интереса радника за усавршавањем у струци и из захтјева организације и технологије рада за стручним образовањем и усавршавањем, а у складу са Правилником о стручном образовању и усавршавању радника.

Облици сручног образовања и усавршавања радника и других лица су садржани у члану 7 Правилника о стручном образовању и усавршавању радника.

Трошкови образовања и стручног усавршавања из ове табеле сврставају се у Нематеријалне трошкове у табели 8. Ови трошкови по организационим дијеловима Предузећа (осим Дирекције) могу износити највише 0,30 % од планираног пословног прихода.

10. Остали планови

Саставни дио Производно-финансијског плана овог Предузећа за 2010. годину су и:

- План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра Бања Лука (организациони дио овог Предузећа) чији је основни задатак израда шумскопривредних основа за државне и приватне шуме, израда елабората за проглашење заштитних шума и шума са посебном намјеном, пројекте за шумске комуникације и израде дугорочних програма газдовања подручјем крша.

- План пословања Дирекције Јавног предузећа;

- План набавки-Организациони дијелови Предузећа, у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о јавним набавкама, Смјерницама и Упутством о набавкама, те Правилником о набавкама роба и услуга, обавезни су направити појединачне планове набавки (основна средства, ситан инвентар, резервни дијелови, ауто-гуме, заштитна средства, потрошни канцеларијски материјал, рекламни материјал, ХТЗ опрема, све врсте услуга и др.). Планови набавки треба да буду усклађени са планираним трошковима (табела 8.) и Првом пројекцијом плана инвестиционих улагања.

- План радова у приватним шумама заснива се на ШПО за те шуме и пројектима за извођење. За шуме у приватној својини израђују се извођачки пројекти само за шумскоузгојне радове. Ови пројекти у свом саставу садрже све радове по обиму, мјесту и времену, као и бруто дозначеној дрвеној маси, а израђује их Јавно предузеће шумарства (ЗОШ, члан 25). Шумска газдинства која немају важећу ШПО годишње планове радиће на основу досадашњих просјека сјече у

приватним шумама и стварног стања приватних шума једног подручја. За годишње планове у приватним шумама који су рађени на основу неважећих ШПО, шумска газдинства ће тражити сагласност Ресорног министарства.

- Годишњи планови газдовања ловиштима (додијељеним на газдовање шумским газдинствима) којима се морају планирати радови предвиђени ловним основама;

- Планови (за свако ШГ-о) шумских одјељења, по господарским јединицама, у складу са сјекоредом, за дознаку стабала за сјечу и израду извођачких пројеката у току 2010. године чија ће се реализација (извођење радова) планирати за 2011. годину (Табела 11.) и

- Програми радова на утврђивању граница шума и шумског земљишта у државној својини и укњижавања државних шума и шумског земљишта у оквиру граница ШПП-а у катастар некретнина.

11. Остале активности

У 2010. години планиран је наставак активности везаних за усклађивање општих аката са Законом о шумама.

Б. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Производно-финансијски план садржи:

1. План сјеменско-расадничке производње и план шумскоузгојних радова.

2. План заштите шума и шумског земљишта.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената.

4. План реализације шумских дрвних сортимената.

5. План укупне реализације.

6. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра.

7. План рада Дирекције Јавног предузећа.

8. План радне снаге.

9. План образовања и стручног усавршавања.

10. План сертификације шума.

11. План сарадње ЈП "Шуме Републике Српске" ад Соколац и Шумарског и Економског факултета Универзитета у Бањој Луци.

12. План формирања и расподјеле укупног прихода.

13. План расхода.

14. Прва пројекција плана инвестиционих улагања.

1. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

У оквиру пословне политике ЈПШ "Шуме РС" а.д. Соколац, "Центар за сјеменско-расадничку производњу" Добој задужен је за очување генофонда шума Републике Српске и његово одрживо кориштење за производњу квалитетног

сјемена и садног материјала. Главна карика у остваривању ове функције шума је реализација Пројекта изградње и пуштања у рад Сјеменског центра у расаднику "Станови" Добој. У 2010. години се планира завршетак свих радова, чиме ће се ЈПШ "Шуме РС" активно укључити у токове савременог шумарства.

Једна од главних одредница у 2010. год. треба да буде развој и кориштење осталих ресурса на нивоу ЈПШ "Шуме РС", а носилац активности на едукацији, образовању, обуци кадрова, ускладиштењу, доради и паковању љековитог биља, гљива и воћкарица је "Центар за сјеменско-расадничку производњу" Добој.

У области генофонда и сјеменарства наставиће се израда Пројекта генетске мелиорације и уређења сјеменских објеката, што ће допринијети очувању и развоју генофонда, као и његовом правилном кориштењу. Узимајући у обзир да се тренутно осјећа потреба за знатним количинама квалитетног садног материјала лишћарских врста дрвећа, активности на регистрацији нових сјеменских објеката треба усмјерити на издвајање сјеменских објеката лишћара, у првом реду племенитих, као и шумских воћкарица (најчешће у виду групе или појединачних стабала). У том смислу за упис у регистар шумских сјеменских објеката кандидоваће се:

- Група стабала црног ораха (*Juglans nigra*) – Зворник;
- Група стабала црвеног храста (*Quercus rubra*) на локалитету расадника "Станови" Добој;
- Култура боровца (*Pinus strobus*) на локалитету расадника "Петковача" Брчко.

Подизање сјеменског центра у Добоју представља корак према савременом и развијеном шумарству Европске уније, као и основу на коју се могу надограђивати модерни системи и технологије осталих области савременог шумарства.

У 2010. години, осим производње квалитетног сјемена (шумског и хортикултурног) као приоритетног задатка, највећи дио опреме сјеменског центра биће употребљен за прераду шумских плодова, печурака и љековитог биља.

На основу стручне контроле и здравственог прегледа сјеменских објеката проводиће се политика мјера газдовања и управљања. У складу са процјеном уroda биће сакупљено сјеме из признатих и регистрованих сјеменских објеката. У складу са пословном политиком ЈПШ "Шуме РС" и стратегијом ресорног Министарства, донесен је Закон о шумском репродуктивном материјалу који је у складу са стандардима Европске уније.

Планирана производња садног материјала у 2010. години је 13.044.540 комада садница, од чега ЦСРП Добој производи 97,7 % садница.

Реализација садног материјала предвиђена је у количини од 4.466.320 комада садница, што представља довољну количину у складу са плановима за пошумљавање шумских газдинстава.

У 2010. години предвиђен је плантажни узгој љековитог биља, његова дорада и паковање.

Планирани шумско-узгојни радови у оквиру просте репродукције законска су обавеза и морају се у цијелости извршити. Уколико се деси да се у неким шумско-привредним подручјима планиране површине за пошумљавање садњом садница не могу обезбиједити у оквиру високих шума са природном обновом (природне плешине или скупине на којима је извршена гола сјеча), у таквим случајевима потребно је сагледати да ли су планови у важећим ШПО

реални. Уколико се на бази детаљне анализе установи да је потребна израда анекса ШПО, захтјев се упућује ресорном Министарству.

Шумско-узгојни радови планирани у оквиру проширене репродукције шума извршаваће се у складу са степеном обезбјеђених финансијских средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума (обезбјеђених по основу члана 91. Закона о шумама) и осталих извора финансирања (донације, остварена добит у пословању шумских газдинстава, неутрошена средства просте репродукције) као и од обима извршених експлоатационих радова у високим деградираним и издначким шумама. Шумска газдинства, која су у претходном периоду извршила голе сјече на одређеним површинама у поменуте двије категорије шума ће извршити пошумљавање тих површина одговарајућом врстом садница, а потом одржавати и његовати те културе без обзира у ком степену су обезбиједила финансијска средства из накнаде за унапређење општекорисних функција шума. То се исто односи и на површине голети.

Сва шумска газдинства ће вршити комисијски колаудацију (технички пријем) извршених радова на пошумљавању (садњом садница, односно сјетвом сјемена) након двије и пет година од извршених радова. На основу записника о колаудацији тих радова установиће се да ли је потребно вршити попуњавање тих површина.

Из презентоване табеле може се видјети да је планирано повећање шумско-узгојних радова у односу на оцјену извршења у 2009. години.

Шумскоузгојни радови

Р.Б.	Фаза рада	Јед. мјере	Планирано 2009.			Оцјена остварења 2009.			Планирано 2010.			оцјена 2009 / план 2009 (индекс)			план 2010 / оцјена 2009 (индекс)		
			Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно
1	Припрема земљишта за природно подмлађивање	ha	1 938		1 938	1 953		1 953	1 987		1 987	101		101	102		102
2	Пошумљавање	ha	346	1 230	1 577	326	668	994	407	1 068	1 475	94	54	63	125	160	148
3	Попуњавање култура насталих садњом и сјетвом	ha	181	307	488	129	194	323	156	254	409	71	63	66	121	131	127
4	Прашење и окопавање	ha	119	313	433	66	182	248	143	242	385	56	58	57	216	133	155
5	Чишћење од корова и непожељних врста	ha	1 104	1 378	2 482	477	586	1 063	1 108	1 272	2 380	43	43	43	232	217	224
6	Прореди у културама	ha	1 946	255	2 201	1 182	15	1 197	2 291	49	2 340	61	6	54	194	326	196
7	Њега природног подмлатка	ha	2 951		2 951	3 090		3 090	5 397		5 397	105		105	175		175
8	Мелиорација изданачких шума	ha		3 392	3 392		2 598	2 598		3 971	3 971		77	77		153	153
9	Планирана количина садница (у хиљадама)	kom	1 133	3 628	4 762	961	1 922	2 883	1 261	3 026	4 286	85	53	61	131	157	149
10	Вриједност радова (у хиљадама)	KM	4 601	6 342	10 943	3 662	3 909	7 571	5 348	5 619	10 967	80	62	69	146	144	145

2. Заштита шума и шумског земљишта

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истицати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног заузимања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Послови, мјере, задаци и активности на заштити шума за 2010. годину планирани су у складу са стварним стањем на терену и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" који обухвата:

- Заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта),

- Заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из предходне године), као и израду Плана заштите од пожара (шумска газдинства која то нису урадила),

- Заштиту шума од штетног дјеловања инсеката (поткорњака и губара) и гљива и биљних болести,

- Заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи.

У наредној 2010. години, у циљу подизања нивоа заштите шума од човјека планирано је следеће:

- посветити пуну пажњу реализацији Акционог плана на сузбијању незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије,

- константна едукација лугарског особља, те подизање нивоа свијести свих запослених о потреби заштите шума,

- преко државних органа издејствовати ажурнији рад судских институција, јер је нерјешавање пријава за шумску штету један од главних разлога појаве бесправних сјеча,

- и даље инсистирати код надлежних републичких органа на измјени Закона о прекршајима у циљу враћања легитимитета чуварској служби Предузећа за подношење прекршајних пријава по основу бесправних сјеча и крађа шумских дрвних сортимената у државним шумама,

- у наредном периоду потребно је извршити разграничење између државних и приватних шума гдје то до сада није урађено, а тамо гдје су гранични знаци уништени извршити њихово обнављање,

- очекујемо да ће се у наредном периоду остварити боља сарадња са органима МУП-а и истражним органима, како би у потпуности била прекинута пракса подношења пријава на "нн" починиоца,

- на основу информација са терена посебну пажњу треба обратити на губара који се у 2009 години на неким локалитетима појавио (ШУ. Зворник) ради благовременог уочавања евентуалних нових пренамножења, која је потребно у што краћем року сузбијати механичким и хемиским путем јер је губар штеточина коју карактерише велика градациона способност,

- интензивирати рад већ формираног Оперативног тима за заштиту шума, чији је задатак да врши континуирану координацију на нивоу Предузећа са сличним тимовима формираним у шумским газдинствима.

Обзиром да су шуме четинара у Републици Српској у последњих неколико година ипак најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара) и да прикупљени подаци у току 2009. године о њиховом бројном стању и нанесеним штетама показују да је њихово бројно стање још увијек у проценту изнад уобичајеног (толерантног), ако овоме додамо велики број сњеголома и сњегоизвала који је проузроковао рани јесењи снијег у октобру 2009 године, то нам у наредном планском периоду намеће потреба за досљедно поштовање прописаних мјера заштите шума, што се посебно односи на:

- Потпуну сјечу, израду и реализацију случајних ужитака, како у високим шумама тако исто и у шумским културама;

- Успостављање шумског реда у току сјече и израде шумских дрвних сортимената у цјелости ће се проводити у складу са одредбама Правилника о шумском реду;

- Правовремено постављање клопки са феромонским препаратима за сипце четинара, са савјесним и одговорним њиховим одржавањем, редовним праћењем и евидентирањем броја уловљених инсеката, те постављањем ловних и контролних стабала, уз обавезу редовног обавјештавања надлежне службе у Дирекцији Јавног предузећа.

У сегменту заштите шума од инсеката и биљних болести планирање на дужи период је врло тешко, јер појава ових штетних фактора зависи од низа непредвидивих околности.

И поред тога неопходно је пословање у шумарству проводити тако да би ризик од појаве биљних болести и штетних инсеката у градацији био што мањи. У том смислу Предузеће ће се стриктно придржавати Правилника о шумском реду и других нормативних аката који регулишу ову област.

Према плану за 2010. годину, на заштиту шума у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" треба да се утроши укупно 10.461.082 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови:

Чување шума (чуварска служба)	8 615 715 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	396 083 КМ
Заштита шума од инсеката	217 663 КМ
Заштита шума од биљних болести	46 771 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	983 187 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	98 645 КМ
Остали видови заштите	103 018 КМ
Укупно	10 461 082 КМ

Оно што треба истаћи је да је најтеже заштити шуму од пожара. У овом случају су врло битне превентивне мјере, будност чуварских служби као и едукације становништва. Имајући у виду узроке и штете које проузрокују пожари у току овог планског периода примијениће се адекватне превентивне мјере и активности на спречавању пожара.

Према Програму мјера и активности на заштити шума при изради Оперативног плана заштите од пожара и гашења истих, у овом периоду планира се следеће:

- Едукација становништва на провођењу превентивних мјера у циљу спречавања појаве шумских пожара преко локалних медија (радио станице, новине и слично);

- На видна мјеста покрај путева, на ивицама шума истицање табли са натписима забране ложења ватре и заштите шума од пожара;

- У временским периодима критичним за појаву пожара (рано, топло и сушно прољеће, топло и сушно љето) обезбједиће се осматрачка служба чији припадници морају да врше непрекидно осматрање са доминантних кота. Истовремено, у сједишту шумског газдинства у нерадне дане и послије радног времена обезбједиће се дежурство ради благовременог пријема обавјештавања о појави пожара и организације брзе интервенције на његовом гашењу;

- Осматрачи ће се опремити одговарајућим средством везе (радио станица, мобилни телефон) те двогледом;

- У свим шумским газдинствима формираће се (са тачно назначеним именима и презименима лица) интервентна противпожарна јединица (од најмање тридесет припадника) за гашење пожара хитно по његовом откривању. Иста ће се квалитетно опремити противпожарном опремом и одговарајућим возилом како би била у могућности да ефикасно и у цјелини обавља постављени задатак. Интервентна јединица ће се формирати од радника у сталном радном односу у газдинству, а у случајевима када шумска газдинства не располажу довољним бројем радника у сталном радном односу, иста ће се попунити пријемом радника по уговору о дјелу на те послове. Сви припадници те јединице морају претходно завршити обуку у гашењу пожара;

- На посебно угроженим мјестима (излетишта, објекти) обезбједиће се постављање буради са водом или пијеском;

- У сарадњи са противпожарним инспекторима МУП-а (у станицама јавне безбједности) спријечиће се спаљивање на отвореном простору отпада на постројењима за примарну прераду дрвета (приватне пилане);

- У сарадњи са припадницима станица јавне безбједности додатно ће се ангажовати на откривању изазивача шумских пожара и подношењу пријава против истих надлежним органима правосуђа и МУП-а.

На нивоу Предузећа за плански период планирана су финансијска средства за подмирење трошкова просвјешћавања (едукација) становништва о провођењу превентивних мјера на спречавању појава шумских пожара. То просвјешћавање ће се реализовати у сарадњи са радио и ТВ станицама и то у раним прољећним и најтоплијим љетним данима када је опасност од појаве тих пожара најизраженија.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

Висина планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената одређена је Смјерницама за израду Производно-финансијског плана ЈПШ "Шуме Републике Српске" за плански период до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи (појединачно за сваку категорију шума).

У току реализације плана шумска газдинства не смију вршити прекорачење планираног годишњег обима сјечиве дрвне масе, нити одступати од планираних одјељења за које су урађени Изведбени пројекти и у којима је предвиђена реализација планираног обима сјече. Само у изузетним случајевима и ако за то постоје оправдани разлози за таква одступања, шумска газдинства су дужна правовремено поднијети захтјев Управи Предузећа уз детаљно образложење.

Подлогу за израду Плана сјече и производње шумских дрвних сортимената чине: шумско-привредне основе, утврђени обим сјечиве дрвне масе у Смјерницама за израду Производно-финансијског плана за планску годину, пројекти за извођење радова у шумарству за планиране шумске одјеле који су израђени на основу усвојене методике за израду пројеката, користећи Јединствене норме радова у шумарству и калкулације цијена коштања радног дана, средства рада и остала потребна документација.

У току извођења радова на реализацији планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за плански период, сва шумска газдинства ће у потпуности проводити Мјере на унапређењу квалитета и евиденција производње, које садрже следеће:

1. Након израде и доношења шумско-привредне основе, газдинства ће донијети годишње планове сјеча по одјелима (сјекоред) за наредни уређајни период.

2. У Производно-финансијском плану пословања годишњи и трогодишњи план сјече урадити по господарским јединицама, шумским управама, радним јединицама и одјелима.

3. Дознака стабала и израда пројеката за извођење радова у шумарству у којима ће се ти радови изводити у наредној години, извршиће се у потпуности у текућој години до израде Производно-финансијског плана пословања за следећу годину. Пројекте за извођење радова у шумарству израђиваће се по усвојеној Методици за израду тих пројеката у Предузећу у програму јединственог информационог система Предузећа.

4. У пројектима за извођење радова у шумарству обавезно ће се планирати метод израде шумских дрвних сортимената предвиђен технолошким рјешењем у Изведбеном пројекту.

5. Обавезно је обројчавање шумских дрвних сортимената без обзира на врсту сјече (редовна сјеча, сјеча случајних ужитака). Шумски дрвни сортименти када се израде, приме и искласирају, обројчавају се у складу са Правилником о обројчавању плочицама ШДС .

6. Обавезно ангажовање стручних радника на пословима размјерања, кројења и класирања шумских дрвних сортимената од стране шумских газдинстава у току извођења радова на искориштавању шума.

7. У циљу остваривања реално могуће квалитетне структуре шумских дрвних сортимената и њихове просјечне продајне цијене, обавезно ће се вршити класирање у шуми код пања и евидентирање квалитетне структуре трупаца у премјерне књиге приликом пријема учинка од сјекача.

8. Обавезна је примјена свих Правилника предвиђених Законом, као и одредби шумско-привредних основа и пројеката за извођење радова у шумарству. Водити евиденције свих радова у производњи шумских дрвних сортимената по фазама рада у обрасце предвиђене правилницима и обрасце урађене од стране Дирекције Јавног предузећа, евиденције које су саставни дио шумско-привредне основе, а по упутствима приложеним уз те обрасце.

Лице које класира шумске дрвне сортименте у шуми код пања и које врши пријем учинка од сјекача, не може у истом одјелу вршити реализацију (отпрему) шумских дрвних сортимената.

9. Редовне и ванредне пописе шумских дрвних сортимената у оквиру шумско-привредног подручја, шумска газдинства ће вршити уз организацију и надзор Централне пописне комисије коју ће именовати директор Предузећа. Елаборат (извјештај) о извршеном попису, Централна комисија доставља на разматрање Надзорном одбору Предузећа.

Стручна лица која врше дознаку стабала за сјечу дужна су са становишта обезбјеђивања континуитета продукције дрвне масе строго водити рачуна да буду заступљени сви стручни параметри приликом одабира стабала за сјечу, а у складу са одређеним техничким циљем датим по ШПО.

У току сјече и израде, сва дозначена стабла ће се посјећи и израдити.

Задужена лица за реализацију изведбеног пројекта морају строго водити рачуна о: провођењу закљученог уговора са извођачем радова, о времену почетка и завршетка радова у одјељењу, динамици сјече и привлачења, употреби тракторских влака, успостављању шумског реда идр. За свако непоштовање уговора лице задужено за реализацију изведбеног пројекта мора писменим путем упозорити извођаче радова и дати му одређени временски рок за превазилажење настале ситуације. У случају да се недостаци не отклоне обавијестити одговорно лице да се уговор прекине и извођач радова стави на црну листу, те о насталом проблему одмах обавијестити Управу Предузећа. По завршеном извођењу радова врши се технички пријем. Технички пријем радова на искориштавању шума врши се одвојено од техничких пријема шумско-узгојних и заштитних радова. Комисију за технички пријем радова чине лица одговарајуће стручне спреме са најмање 3 године радног искуства на одговарајућим пословима. Код пријема радова на искориштавању шума комисија утврђује и записнички констатује да ли су начињене штете на земљишту, подмлатку и стаблима која остају у састојини. На основу података из записника о техничком пријему радова, лица са посебним овлаштењима код уговорног органа оцјењују да ли постоји основаност за обрачун накнада за начињене штете, и оцјењују рад стручних лица задужених за надзор и контролу над извођењем тих радова.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2010. годину по организационим дијеловима и за Предузеће укупно, са освртом на оцјену остварења за 2009. годину, дат је у следећој табели :

Производња шумских дрвних сортимената по врстама и шумским газдинствима

Шумско газдинство	Врста дрвета	Оцјена остварења 2009.	планирано у 2010.								Индекс план/ остварење	
			Трупци			ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огривно дрво		укупно
			Ф	Л	за резање							
<i>m3</i>												
"Бања Лука"	четинари	3 500	3	154	3 144		799		1 684		5 784	165
	лишћари	85 233	446	1 610	33 444		445		5 328	61 768	103 041	121
	укупно	88 733	449	1 764	36 588		1 244		7 012	61 768	108 825	123
"Оштрељ-Дринић"	четинари	58 564	418		49 217	1 662	5 169	369	9 856		66 691	114
	лишћари	39 120	345	751	13 704				11 038	20 903	46 741	119
	укупно	97 684	763	751	62 921	1 662	5 169	369	20 894	20 903	113 432	116
"Панос"	четинари	17 457	20		16 140	606	1 964	463	2 889		22 082	126
	лишћари	23 721	22	58	7 960				4 406	10 735	23 181	98
	укупно	41 178	42	58	24 100	606	1 964	463	7 295	10 735	45 263	110
"Бирач"	четинари	7 782			5 404	92	2 028		2 160		9 684	124
	лишћари	67 200	503	1 323	33 266				18 530	46 023	99 645	148
	укупно	74 982	503	1 323	38 670	92	2 028		20 690	46 023	109 329	146
"Градишка"	четинари	1 899			1 402	12	143		544		2 101	111
	лишћари	143 012	1 115	2 886	49 505					93 577	147 083	103
	укупно	144 911	1 115	2 886	50 907	12	143		544	93 577	149 184	103
"Добој"	четинари	8 114			4 797	921	3 524		3 598		12 840	158
	лишћари	33 669			8 500		2 196			27 413	38 109	113
	укупно	41 783			13 297	921	5 720		3 598	27 413	50 949	122
"Зеленгора"	четинари	16 413	71		14 346	104	854		3 007		18 382	112
	лишћари	34 227	310	779	12 165				6 832	16 787	36 873	108
	укупно	50 640	381	779	26 511	104	854		9 839	16 787	55 255	109
"Чемерница"	четинари	28 417	204		21 191	660	2 391	136	4 070		28 652	101
	лишћари	22 128	208	473	5 993				3 654	10 175	20 503	93
	укупно	50 545	412	473	27 184	660	2 391	136	7 724	10 175	49 155	97
"Врбања"	четинари	14 182			12 375		1 374		2 751		16 500	116
	лишћари	80 288	312	728	35 802		49			33 208	70 099	87
	укупно	94 470	312	728	48 177		1 423		2 751	33 208	86 599	92
"Мајевица"	четинари	10			44	10	55		62		171	1710
	лишћари	12 118	26	129	3 695				4 116	10 946	18 912	156
	укупно	12 128	26	129	3 739	10	55		4 178	10 946	19 083	157
"Лисина"	четинари	21 409			14 749		1 024		5 315		21 088	99
	лишћари	34 330		199	13 701					21 453	35 353	103
	укупно	55 739		199	28 450		1 024		5 315	21 453	56 441	101
"Ботин"	четинари	7 796	9		9 666	63	897	16	4 384		15 035	193
	лишћари	11 889	28	54	3 904				3 141	10 197	17 324	146
	укупно	19 685	37	54	13 570	63	897	16	7 525	10 197	32 359	164

Шумско газдинство	Врста дрвета	оцјена остварења 2009.	планирано у 2010.								Индекс план / остварење	
			Трупци			ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огревно дрво		укупно
			Ф	Л	за резање							
<i>m3</i>												
"Јахорина"	четинари	47 731	483		25 932	1 761	3 822	780	5 367		38 145	80
	лишћари	29 780	249	485	10 271				8 071	16 502	35 578	119
	укупно	77 511	732	485	36 203	1 761	3 822	780	13 438	16 502	73 723	95
"Приједор"	четинари	6 003			4 759	62	603	10	1 600		7 034	117
	лишћари	125 606	456	818	38 926	20	837	220	32 413	52 944	126 634	101
	укупно	131 609	456	818	43 684	82	1 441	230	34 012	52 944	133 668	102
"Рибник"	четинари	43 735	638		46 124	1 295	5 137	396	7 568		61 158	140
	лишћари	84 205	646	1 317	21 508				13 548	28 047	65 066	77
	укупно	127 940	1 284	1 317	67 632	1 295	5 137	396	21 116	28 047	126 224	99
"Сјемећ"	четинари	53 000	410		40 224	710	4 367		7 289		53 000	100
	лишћари	21 581		423	7 322				3 758	14 337	25 840	120
	укупно	74 581	410	423	47 546	710	4 367		11 047	14 337	78 840	106
"Романија"	четинари	95 722	800		62 368	753	9 121	691	13 479		87 212	91
	лишћари	10 899	94	213	2 937				2 412	8 887	14 543	133
	укупно	106 621	894	213	65 305	753	9 121	691	15 891	8 887	101 755	95
"Дрина"	четинари	250			626	4	176		151		957	383
	лишћари	51 883	100	712	28 713				7 272	26 515	63 312	122
	укупно	52 133	100	712	29 339	4	176		7 423	26 515	64 269	123
"Маглић"	четинари	23 020	295	628	48 390		4 159		5 019		58 491	254
	лишћари	28 707	170	302	11 376					16 291	28 139	98
	укупно	51 727	465	930	59 766		4 159		5 019	16 291	86 630	167
"Борја"	четинари	13 113			12 236	198	1 750		3 884		18 068	138
	лишћари	89 287	336	495	33 597		310		13 356	41 117	89 211	100
	укупно	102 400	336	495	45 833	198	2 060		17 240	41 117	107 279	105
"Височник"	четинари	78 194	672		59 243	672	2 319		15 707		78 613	101
	лишћари	15 470		102	4 062					10 992	15 156	98
	укупно	93 664	672	102	63 305	672	2 319		15 707	10 992	93 769	100
"Вучевица"	четинари	22 033	695		28 557	863	1 903		2 946		34 964	159
	лишћари	10 483	261	261	5 873					14 283	20 678	197
	укупно	32 516	956	261	34 430	863	1 903		2 946	14 283	55 642	171
"Горица"	четинари	72 878	359		50 306	141	6 926		14 513		72 245	99
	лишћари	29 408	350	370	8 579				8 016	19 428	36 743	125
	укупно	102 286	709	370	58 885	141	6 926		22 529	19 428	108 988	107
ЦГК	четинари											
	лишћари	750								800	800	107
	укупно	750								800	800	107
Укупно	четинар	641 222	5 077	782	531 240	10	60	2 861	117 843	0	728 897	114
	лишћари	1 084 994	5 977	14	394 803	20	3 837	220	145 891	613 328	1 178 564	109
	укупно	1 726 216	11	15	926 042	10	64	3 081	263 733	613 328	1 907 461	110

4. План реализације шумских дрвних сортимената

План реализације шумских дрвних сортимената је производ укупних планираних количина по сортиментима и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената.

Приликом реализације произведених количина шумских дрвних сортимената, мора се имати на уму следеће:

- обавезна је примјена једнообразног купопродајног уговора и услова у њему,

- продаја вриједнијих дрвних сортимената (трупаца) путем лицитације је обавезна у количини до 25 % укупно реализоване количине трупаца, а у складу са одлуком Надзорног одбора,

- забрањена је продаја шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених шдс сеоском становништву (огрев, ситно техничко, ограничена количина трупаца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката на селу). Ово ће бити регулисано посебним упутством о продаји шумских дрвних сортимената.

- забрањена је компензација услуга за изведене радове са нашим робама,

- рад са непословним купцима и извођачима који не извршавају уредно радове, односно субјектима са "црне листе" је забрањен,

- пласману мање вриједних сортимената (рудно, целулозно и огревно дрво) мора се посветити изузетна пажња на свим нивоима, изналажењем добрих купаца и везивањем продаје квалитетних сортимената дијелом куповине и ових сортимената гдје је год то могуће,

- квалитет и солвентност купца је основ при одабиру пословног партнера.

Из наредне табеле може се видјети да је у наредној години планирано повећање физичког обима реализације шумских дрвних сортимената за 10 % у односу на извршење у 2009. години.

Реализација шумских дрвних сортимената

РБ	Сортимент		оцена остварења 2009.					план 2010.					Индекс план/оцена			
			ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"					ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"					Количина	Вриједн.		
			Количина м³	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структура	Процент обловине	Количина м³	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структура	Процент обловине				
1	ЧЕТИНАРИ	за фурнир	2 288	212.29	485 826		0.47	5 151	212.00	1 092 012		0.95	225	225		
2		за љуштење	966	173.00	167 085		0.20	782	173.00	135 286		0.14	81	81		
3		за резање	I кв. класе	171 258	140.18	24 006 112		35.31	170 227	140.00	23 831 805		31.51	99	99	
4			II кв. класе	161 125	117.10	18 868 213		33.22	230 943	117.00	27 020 374		42.75	143	143	
5			III кв. класе	149 404	98.16	14 664 799		30.80	133 170	98.00	13 050 646		24.65	89	89	
6		Укупно	485 041	119.97	58 192 035	76.55	100.00	540 273	120.55	65 130 123	74.08	100.00	111	112		
7		ТТ стубови	2 859	140.92	402 952		0.45	10 579	139.82	1 479 218		1.45	370	367		
8		Рудно дрво	36 761	72.45	2 663 415		5.80	60 284	72.00	4 340 471		8.27	164	163		
9		Остала обловина	35	57.06	1 997		0.01	2 661	44.79	119 202		0.36	7603	5969		
10		Целулозно дрво	108 918	38.66	4 211 027		17.19	115 504	42.51	4 910 114		15.84	106	117		
11		Свеукупно:	633 615	103.33	65 471 425	100.00		729 302	104.18	75 979 128			115	116		
12	ЛИШЋАРИ	Трупци букве	за фурнир	1 146	382.13	438 028		0.37	5 633	382.00	2 151 837		1.49	491	491	
13			за љуштење	4 134	272.28	1 125 575		1.33	13 726	727.00	3 733 423		3.64	332	332	
14			за резање	I кв. класе	98 293	117.13	11 512 798		31.60	86 005	117.00	10 062 589		22.82	87	87
15				II кв. класе	98 703	90.08	8 891 203		31.73	120 223	90.00	10 820 056		31.90	122	122
16				III кв. класе	108 776	68.10	7 407 681		34.97	151 238	68.00	10 284 198		40.13	139	139
17		Укупно	311 052	94.44	29 375 285	31.65	100.00	376 825	98.33	37 052 102	36.24	100.00	121	126		
18		Трупци храста	за фурнир	F1	149	453.00	67 497		0.57	258	453.00	116 977		0.93	173	173
19				F2	544	372.09	202 554		2.09	731	372.00	271 812		2.64	134	134
20			за резање	I кв. класе	6 174	212.51	1 312 166		23.70	5 046	212.00	1 069 665		18.22	82	82
21				II кв. класе	8 204	147.48	1 209 896		31.49	8 343	147.00	1 226 370		30.13	102	101
22				III кв. класе	10 979	119.35	1 310 353		42.15	13 313	119.00	1 584 189		48.08	121	121
23			Укупно	26 051	157.48	4 102 465	2.65	100.00	27 690	154.17	4 269 012	2.66	100.00	106	104	
24			Трупци племенитих	2 448	196.01	479 875		0.25	4 078	193.99	791 125		0.39	167	165	
25			Трупци осталих	2 396	77.35	185 310		0.24	5 779	77.94	450 416		0.56	241	243	
26			Рудно дрво	1 639	66.38	108 786		0.17	3 281	71.11	233 272		0.32	200	214	
27			Остала обловина	180	90.66	16 304		0.02	240	51.67	12 401		0.02	133	76	
28			Целулозно дрво	106 136	53.08	5 633 334		10.80	145 143	56.46	8 195 130		13.96	137	145	
29	Огријев		532 944	45.91	24 466 574		54.22	476 863	52.15	24 869 772		45.86	89	102		
30	Свеукупно:	982 845	65.49	64 367 934	100.00		1 039 898	72.96	75 873 230	100.00		106	118			
31	ЛИШЋАРИ+ЧЕТИНАРИ	1 616 460	80.32	129 839 359	92.83		1 769 200	85.83	151 852 358	92.45		109	117			
32	Малопродаја	124 789	25.15	3 138 669		7.17	144 511	28.94	4 182 007		7.55	116	133			
33	СВЕУКУПНО	1 741 249	76.37	132 978 028	100.00		1 913 711	81.53	156 034 365	100.00		110	117			

5. План укупне реализације

Планирана укупна реализација (укупан приход по свим основама) износи 187.903.380 КМ и обухвата:

- Реализација од шдс	159.439.323 КМ
- Реализација укидањем резервисања по основу:	
○ шумско-узгојних радова	10.396.226 КМ
○ изградње и реконструкције путева	6.419.752 КМ
○ остало у складу са Законом	1.077.118 КМ
- Реализација од расадничке производње	1.959.075 КМ
- Реализација од ловства	347.493 КМ
- Реализација од осталих шум. производа	173.000 КМ
- Реализација од шумских штета (наплата).....	178.100 КМ
- Реализација од услуга у приватним шумама.....	1.674.000 КМ
- Остали пословни приходи	5.578.633 КМ
- Финансијски приход	292.430 КМ
- Остали приходи.....	362.650 КМ
- Приход од усклађивања вриједности сталне имовине ...	5.580 КМ

Реализација од шумских дрвних сортимената чини 85 % укупног прихода Предузећа и састоји се од реализације од продаје шдс на свим стовариштима и по свим видовима (шума пањ, међустовариште, централно стовариште и продаја путем лицитације). У табели на претходној страни приказана је планирана реализација шдс по цијенама из важећег Цјеновника, и она је већа за 5,16 КМ по јединици производа од остварене у 2009. години. Разлог овог повећања је повећање цијена целулозног и огревног дрвета на основу Одлуке директора Предузећа бр. 01-6953/09 од 30.07.2009 године, као и у боље планирана сортиментна структура у реализацији шумских дрвних сортимената у 2010. години. План реализације по основу ефеката продаје са централног стоваришта и ефеката продаје путем лицитације приказан је у табеларном дијелу Плана.

Реализација шумскоузгојних радова и расадничке производње произилази из планираног обима извођења ових радове, те производње садница у планском периоду.

Структуру остале реализације чине: приходи од пословне дјелатности ИРПЦ-а Бања Лука и Центра за газдовање кршем Требиње, финансијски приходи, и остали приходи.

Међу природним ресурсима Републике Српске ловне површине заузимају значајан простор и имају специфичну улогу у интегралном газдовању шумама. Ловне површине у Републици Српској су 2 170 000 ха што је 86 % укупне територије РС. ЈПШ "Шуме Републике Српске" газдује са 598 000 ха ловних површина. То је еколошки здрав простор, кога насељава аутохтона дивљач овог поднебља, високе трофејне вриједности. У погледу успјешности газдовања ловиштем у оквиру ЈПШ "Шуме Републике Српске" постоји широк квалитативни распон, од оних који раде и који су доста урадили и ловство одмах схватили као интегрални дио своје дјелатности, до оних који су у ловству недовољно учинили. Такво стање у појединим случајевима је углавном производ објективних околности, али и субјективних фактора. Значајан корак напријед у газдовању ловиштима ЈПШ РС направљен је у већини привредних (6 ловишта површине

99 500 ha) и посебних ловишта (4 ловишта површине 29 124 ha) , која у сваком погледу и требају бити узор доброг газдовања.

Планови газдовања за ловишта додијељена на газдовање појединим шумским газдинствима раде се за период 01.04. текуће до 31.03. наредне године, односно период биолошке, ловне године, па као такви, након одобрења од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, саставни су дио овог плана.

Садашње стање и ниво развијености ловства у ЈПШ "Шуме Републике Српске" одређују пословну оријентацију и мјере газдовања које ће се проводити на укупном простору од 597 638 ha.:

- У газдовању ловиштима и даље давати приоритет узгоју и заштити дивљачи са циљем постизања пуног господарског капацитета ловишта и коришћења реалног годишњег прираста.

- Стимулативним и другим мјерама стварати услове да дивљач у ловишту буде брига свих, посебно оперативно-техничког особља ЈПШ РС и локалних ловаца и њихових организација са којим треба успоставити и одржавати партнерске односе.

- Појачати ангажман медија у пропаганди ловства као ресурса еколошко-привредне категорије.

Услов за појачан и успјешнији рад на осталим (споредним) шумским производима је кадровско јачање и одговорни однос према свим пословима, у шумским газдинствима и Предузећу у цјелини, израда примјерних упутстава, те обезбјеђење и локација пратећих објеката (хладњача, магацина и др.) и тржишта.

Шумска газдинства која планирају приход од осталих шумских производа ће:

- задужити стручно лице за обављање ових послова, обезбиједити складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбиједити мјерне инструменте и друго неопходно за функционисање истих,

- придржавати се Правилника о начину искоришћавања осталих производа,
- приликом откупа придржавати се Правилника о губицима на роби,
- благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,
- сва газдинства су дужна да на свом подручју изврше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима изврше наплату предвиђене таксе за кориштење истих.

На пословима предвиђеним на подручју крша трансформацијом предузећа се газдује засебно. Газдује се на основу дугорочног програма газдовања подручјем крша, који се доноси за период од десет година, и газдовање се углавном своди на кориштење општекорисних функција шума (ЗОШ. Члан 15). Предузеће води планске активности на пошумљавању крша, тако да је у оквиру ЦСРП- Добој оформљен расадник Ластва у Требињу са циљем да се у њему производи садни материјал медитеранских врста који ће се потом користити за пошумљавање ових простора.

6. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра

Статутом ЈП "Шуме Републике Српске" организациони дио Истраживачко-развојни и пројектни центар, основан је с циљем да за наше Предузеће првенствено, а и за друге субјекте, израђује и извршава:

- шумско-привредне основе за државне и приватне шуме,
- ловне основе,
- пројектовање објеката ниско и високоградње,
- инвестиционо-техничку документацију,
- остале пројекте и програме,
- послове дијагнозно-прогнозне и извјештајне службе.

У току 2010. године, планирано је да се изврше следећи радови:

-Обрада теренских података и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за: "Доње Дринско" и за "Власеничко" шумскопривредно подручје.

-Прикупљање таксационих података за "Чајничко", "Мркоњићко" и "Рогатичко" шумскопривредно подручје.

-Припремне радове за инвентуру који се односе на издвајање и обиљежавање одсјека на терену у следећим шумскопривредним подручјима: "Посавско" и "Дрварско Петровачко".

-У 2010 години планирано је учешће на тендеру за израду шумскопривредне основе за Град Бања Лука.

-Вршиће се пројектовање нових и реконструкција постојећих шумских камионских путева у дужини од око 60 километара.

-Израда ловних основа за ловачка удружења ће се вршити на основу Протокола потписаног између ЈПШ "Шуме РС" ад Соколац и Ловачког савеза РС.

-У склопу редовних активности наставиће се са дигитализацијом карата за шумскопривредна подручја.

7. План рада Дирекције Предузећа

Ступањем на снагу Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Српске", број: 75/04) и доношењем новог Закона о шумама, створене су нове обавезе и нови услови за функционисање Предузећа како у организационом тако и у функционалном смислу.

Пред Предузећем се нашла обавеза усклађивања организације и пословања са оба Закона, а потпуно усклађивање са новим Законом о шумама могуће је тек по доношењу одговарајућих прописаних правилника и уредби (већи дио ових правилника је донесен до момента завршетка овог Плана) што је у надлежности министарства и Владе РС.

У протеклом периоду измијењен је облик организовања Предузећа и у складу са тим донесен нови Статут Предузећа, али је нови Закон о шумама детерминисао поновну измјену Статута Предузећа што се огледа посебно у чињеници преношења права и обавеза управљања и газдовања државним шумама и шумским земљиштем на Министарство, док Предузеће задржава право коришћења државних шума и шумског земљишта, укључујући и обавезу одржавања на основу генералног уговора са Министарством.

С обзиром на централизацију Јавног предузећа и укидање својства правног лица за организационе дијелове, извршено је кадровско јачање свих сектора у оквиру Дирекције Предузећа, што подразумијева и преузимање највећег дијела стручних послова од организационих дијелова. У ту сврху до краја 2009. године очекује се израда, доношење и почетак примјене Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних задатака на основу усвојене макроорганизације Предузећа.

Нормативним актима Предузећа дефинисани су задаци, дјелокруг и обим послова, те број непосредних извршилаца за извршење повјерених послова у Дирекцији.

Дирекција Јавног предузећа са сједиштем у Сокоцу и Одјељењем у Бањој Луци, ради ефикасности, оперативности и уједначености, на цијелом подручју Предузећа, обавља послове у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о шумама и Правилником о организацији и систематизацији послова и радних задатака.

У оквиру Дирекције формирана је служба за информационе технологије која ће у наредном планском периоду добити пуни свој значај какав заслужује, и прерасти у сектор који ће бити сервис свим осталим секторима, Управи и организационим дијеловима Предузећа. У наредном периоду ово Предузеће планира:

- технички унаприједити стање, набавком потребне информатичке опреме,
- извршити дигитализацију карата, као и обједињавање података о шумском фонду за цијелу РС /ГИС/,
- укључити све сегменте пословања у информациони систем,
- обавезати на коришћење све оне који су корисници информација из информационог система /запослени у Управи и Министарству/,
- направити стратегију развоја информационог система,
- извршити припреме за прелазак на нове технологије,
- прећи на нове информационе технологије,
- формирати јединствену базу податка.

У протеклом периоду завршено је формирање контролних органа у складу са Законом о јавним предузећима и новим Статутом Предузећа, а то су: Одбор за ревизију као спољни контролни орган и Одјељење за интерну ревизију, као унутрашњи контролни орган .

Служби унутрашње контроле дата су веома широка овлаштења, а самим тим пред њу су постављени и велики задаци на евидентирању и спречавању свих неправилности у раду организационих дијелова. Њихове активности ће бити усклађене са програмом поступања по Извјештају о обављеној ревизији пословања ЈПШ „Шуме Републике Српске“ и са важећим законским прописима.

Служба унутрашње контроле ће радити у складу са Правилником о интерној контроли и интерним контролним поступцима.

8. План радне снаге

Због одлуке о увођењу материјално-техничких средстава рада у организационим дијеловима дошло је до планског повећања радника управо за број тих извршилаца (руковаоца тим средствима). По планским предвиђањима потребно је 4 211 радника чија је квалификациона структура следећа :

Укупно	ВСС	ВШС	ССС	НСС	ВК В	КВ	ПК	НК	Укупно
Број запослених	637	96	948	35	79	966	135	317	4 213
%	15	2	46	1	2	23	3	8	100

"Смјерницама" је утврђено да се радна снага планира од стране шумских газдинстава на основу сопствене процјене када ће се увести средства рада.

9. План образовања и стручног усавршавања

За унапређење газдовања шумама, један од предуслова је повећање стручности и квалитета стручног рада запослених радника кроз додатна образовања и усавршавања. Исто тако, стипендирањем ученика и студената квалификациона структура се диже на виши ниво и обезбјеђују неопходни додатни кадрови, који су гарант бољег и стручнијег рада.

У ове сврхе предвиђено је укупно 365.243 КМ финансијских средстава, а њихова расподјела ће се вршити на основу Правилника донешеног на нивоу Предузећа.

10. План сертификације шума

Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" је добило престижни FSC сертификат за газдовање шумама. Према дефиницији, "FSC сертификација газдовања шумама значи да се шумом и шумским земљиштем газдује према строгим еколошким, социјалним и економским стандардима".

FSC сертификат представља велику част, чиме се међународно признаје да је газдовање шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" у складу са строгим критеријима, а ово је уједно и признање шумарској струци у Републици Српској која генерацијама на одговоран начин газдује овим изузетно значајним националним ресурсом. На овај начин шумарство Републике Српске улази у сам врх свјетских трендова, јер је по FSC стандардима сертификирало површину државних шума у свих 23 шумска газдинства која се налазе у саставу ЈПШ "Шуме Републике Српске", што у свјетским размјерима представља изузетан резултат.

Сертификат може издати само од FSC вијећа овлаштена организација (у случају ЈПШ "Шуме РС" то је SGS Словачка) која обавља инспекцију организације те увидом у документацију и стање на терену утврђује степен усклађености са стандардима. FSC сертификат се издаје на пет година, а подложен је годишњим мониторинг посјетама.

Вијеће за надзор шума (The Forest Stewardship Council - FSC) је међународно тијело које појединим организацијама даје дозволу за издавање сертификата и гарантује за аутентичност њихових налаза. Циљ програма FSC је да се промовише еколошки одговорно, друштвено корисно и економски одрживо газдовање у шумама у свијету на начин да се установе општепознати стандарди који ће се признавати и поштивати кроз принципе одрживог газдовања шумама. FSC је

основан 1993. уз подршку главних еколошких невладиних организација као што су World Wildlife Fund, Friends of the Earth i Greenpeace. То је невладина организација, а сертификате издаје преко овлаштених акредитационих тијела. У случају ЈПШ "Шуме РС" сертификат је издат од стране SGS Словачка.

Сертификација газдовања шумама у ЈПШ "Шуме Републике Српске" је започета 2005. године у шумском газдинству "Височник" Хан Пијесак, затим настављена са сертификацијом још три шумска газдинства (Мркоњић Град, Градишка и Рогатица). Носиоци сертификата су била појединачна шумска газдинства.

У 2008. години извршен је сертификацијски преглед у Јавном предузећу у свим шумским газдинствима као саставним дијеловима Предузећа. На основу тога, издан је заједнички сертификат за Јавно предузеће као групу која се састоји од 23 члана (шумска газдинства). Јединствен број сертификата је SGS-FM/COC-004338, он вриједи за свих 23 шумска газдинства и на њега ће се позивају сви даљњи прерађивачи дрвета који сировину набављају од ЈПШ "Шуме РС". Сертификат важи од 10. фебруара 2009. до 09. марта 2013. године и подложен је успјешним годишњим контролним прегледима. Кориштење сертификата, FSC заштићеног знака и СОС броја је строго прописано правилима FSC-а и забрањена је свака злоупотреба.

У ЈПШ "Шуме Републике Српске" је организован групни систем FSC сертификације газдовања шумама. У том систему Јавно предузеће осигурава својим интерним процедурама да се сви чланови групе (23 шумска газдинства) придржавају FSC стандарда, а акредитационо тијело које је издало сертификат методом узорка врши годишњи мониторинг Јавног предузећа.

11. План сарадње ЈПШ "Шуме Републике Српске" ад Соколац са Шумарским и Економским факултетом.

У циљу унапређења производње ЈПШ "Шуме Републике Српске" ад Соколац, ће у 2010. години одређене послове и задатке обављати у сарадњи са Шумарским и Економским факултетом.

Сарадња са Шумарским факултетом ће се односити на следеће послове:

- Производњу шумског сјемена: стручна и здравствена контрола сјеменских објеката и расадника.
- Израду стратегије развоја шумарства, праћење реформских процеса и организационе трансформације.
- Радове на изради елабората и регистрацији заштићених подручја.
- Израду научно-истраживачких радова из области:
  - прореди у шумским културама четинара,
  - конверзија изданачких шума лишћара,
  - идентификација и документовање присутних ријетких, рањивих и угрожених врста флоре и фауне,
  - искориштавање недрвних шумских производа,
  - кројење и класирање шумских дрвних сортимената и др.

Под сарадњом са Економским факултетом подразумијевамо следеће активности:

- Увођење корпоративног управљања у Предузеће
- Пројектовање система интерних контрола и интерних контролних поступака (израде пројектних модела, обуке кадрова и имплементације пројеката).
- Пројектовање система интерне ревизије (израде пројектних модела, обуке кадрова и имплементације пројеката).
- Пројекат управљања кадровима (планирање кадрова, анализа послова, селекције кадрова, оцјењивање, формирање базе података о њима итд.)
- Пројекат из области маркетинга.
- Припрема подлога за капиталне и остале инвестиције.
- Израда развојних и инвестиционих пројеката.
- Пројектовање кластера у шумарству.
- Пројектовање ланца вриједности и система квалитета.
- Развој међународне пословно-економске сарадње.
- Израда документације и пројеката за приступање и учешће у међународним фондовима.
- Израда оперативних и финансијских планова.
- Консултантска помоћ Предузећу из области економије.
- Обуке, семинари и остале видове сарадње.

12. План формирања и расподјеле укупног прихода

План формирања и расподјеле укупног прихода (план биланса успјеха) направљен је на бази процијењеног обима производње као резултат свега онога што је већ речено у вези са физичким обимом производње. Сви ови елементи су приказани у овом плану и послужили су за планирање прихода и трошкова, те очекиване добити.

У односу на остварени укупни приход из 2008. године и очекивани из 2009. године, планира се повећање укупног прихода у 2010. години за 3%, односно 16%.

План формирања и расподјеле укупног прихода види се из следеће табеле:

Ред. бр.	Елементи	Оцјена остварења у 2009 Износ (КМ)	План 2010. Износ (КМ)	%	
1	Пословни приход	159 100 828	187 242 720	118	
2	Пословни расход	160 076 108	184 246 222	115	
3	Остали приход	1 973 431	362 650	18	
4	Остали расход	1 261 217	1 336 388	106	
5	Финансијски приход	642 249	292 430	46	
6	Финансијски расход	402 232	458 665	114	
7	Приходи од усклађ.вријед.стал.имовине	827 505	5 580	1	
8	Расходи од усклађ.вријед.стал.имовине				
9	Укупни приход	162 544 013	187 903 380	116	
10	Укупни расход	161 739 557	186 041 275	115	
11	Бруто резултат	Бруто добитак	804 456	1 862 105	231
12		Бруто губитак			
13	Порези и доприноси из добитка			186 210	
14	Нето резултат Предузећа	Нето добитак	804 456	1 675 895	208
		Нето губитак	0	0	

Негативан утицај свјетске економске кризе у 2009. години на привреду РС, па самим тим и на сектор дрвопрерађивачке индустрије, је за последицу имао општу неликвидност тржишта, ограничене могућности кредитирања производње овог сектора, што је директно негативно утицало на тражњу шумских дрвних сортимената и потребу доношења адекватних мјера на нивоу Предузећа ради прилагођавања и превазилажења новонастале ситуације, све у складу са донесеним од стране Владе РС и прихваћеним на Скупштини РС „Мјерама за ублажавање негативних ефеката свјетске економске кризе на Републику Српску“.

Пословна 2009. година је за Предузеће из поменутих разлога била веома тешка, али захваљујући предузетим мјерама очекујемо позитиван финансијски резултат на крају године. Четврти квартал 2009. године је дао одређене знакове опоравка свјетске привреде, па и привреде РС, што је утицало на боље производне резултате нашег Предузећа, као последицу јачања тражње за нашим производима у поређењу са претходним периодом.

Иако су највеће свјетске економије већ у 2009. години изашле из рецесије, а у 2010. години планирају раст свог бруто националног производа, земље у транзицији, гдје спадају и земље нашег региона тек очекују излазак из кризе. Благи наговјештај слабљења рецесионих фактора у 2010. години определијелио је менаџмент Предузећа да планира бољи финансијски резултат од процијењеног у 2009. години.

У „Мјерама“ Владе РС прецизиране су и обавезе нашег Предузећа и у складу са тим обавезама треба проводити пословну политику Предузећа у 2010. години.

Шумска газдинства која имају велика потраживања од акционарских друштава дрвне индустрије су највећи дио тих потраживања привремено отписала (теретила расходе ранијих година), а један дио тих потраживања ће бити отписан у складу са прописима у следећој години, што директно утиче на финансијски резултат. Таква потраживања, уколико се евентуално потпуно или дјелимично наплате у 2010. години, било редовним путем или из стечајне масе дужника, увећаће планирани приход као ванредан приход.

Недостатак обртних средстава у дужем периоду код неких организационих дијелова Предузећа, који је посебно постао проблематичан због негативних утицаја свјетске економске кризе у 2009. години, намеће интензивнији рад на поправљању ликвидности, односно дуготрајан и темељит рад на финансијској консолидацији.

То првенствено подразумијева:

- потпуно извршавање планираних задатака,
- спровођење донесених мјера из претходне године, у потпуности,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- програмско рјешавање вишка радне снаге,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- одабир квалитетних, доказаних и солвентних купаца,
- бољу наплату и утуживање дужника,
- инвестирање у складу са могућностима,
- стимулативно награђивање запослених.

13. План расхода

Предвиђени планирани расходи (трошкови) су 186 041 275 КМ, а структура је дата у следећој табели:

Ред. бр.	Врста расхода	Оцјена остварења у 2009 Износ (КМ)	План 2010 Износ (КМ)	индекс	
1	Пословни расходи	Набавна вриједност продате робе	92 000	75 000	82
		Трошкови материјала	3 381 734	5 247 201	155
		Трошкови горива и енергије	3 207 724	4 248 084	132
		Трошкови плата и накнада плата	61 017 405	73 148 922	120
		1 - сјеча и израда шумских дрвних сортимената	15 192 002	15 067 666	99
		2 - привлачење шумских дрвних сортимената од пања до кам. пута	26 663 990	27 385 841	103
		Укупно/1+2/:.....	41 855 992	42 453 507	101
		3-Остале производне услуге	15 465 527	18 200 535	118
		Укупно трошкови производних услуга /1+2+3/:	57 321 519	60 654 042	106
		Амортизација основних средстава	8 147 261	8 611 240	106
		Трошкови резервисања		398 000	
		Трошкови накнаде за шуме-члан 89. став 1.30Ш-а	9 095 788	10 873 936	120
		Нематеријални трошкови	17 812 677	20 989 798	118
		Укупно:	160 076 108	184 246 222	115
2	Остали расходи	Губици по основу расходања, продаје и отписа основних средстава и нематеријалних улагања	202 857	42 000	21
		Мањкови	2 000	17 000	850
		Отписи обртних средстава и остало	1 056 360	1 277 388	121
		Укупно:	1 261 217	1 336 388	106
3	Финансијски расходи	Финансијски расходи из односа са повезаним правним лицима	11 637		
		Расходи камата и негативних курсних разлика	386 545	458 065	119
		Отписи дуг. финансијских пласмана и остали финансијски расходи	4 050	600	15
		Укупно:	402 232	458 665	114
4	Ревалоризацион и расходи	Расходи од усклађ.вријед.сталне имовине			
		Укупно:			
Свеукупни расходи		161 739 557	186 041 275	115	

Највећи дио планираних расхода чине пословни расходи, односно 99,03 % од укупних расхода. У оцјени остварења за 2009. пословни расходи чине 98,97 % укупних расхода.

У структури пословних расхода производне услуге чине највећу ставку трошкова 32,9 %, односно 60,65 милиона КМ, од чега сјеча, израда и привлачење учествује са 70 % у укупним производним услугама. Трошкови зарада и накнада зарада чине 39,7 % пословних расхода, док су трошкови надокнада за шуме и шумско земљиште 5,9 % укупних пословних расхода. Категорија нематеријалних трошкова чини 11,4 % укупних пословних расхода, од чега највећи дио отпада на издвајања за развој општина са којих потичу продати дрвни сортименти, по основу Закона о шумама ("Сл.Гласник РС", број 75/08) . Расходи су планирани на основу:

- остварених трошкова за 2008. и очекиваних из 2009. године,
- Општег и Појединачног колективног уговора,
- Јединствених норми радова у шумарству и калкулација, те пројеката за извођење радова, и
- законских прописа и уредби.

За боље пословање, односно бољи финансијски резултат поред остварења зацртане производње и побољшања њене квалитетне структуре, предвиђена је штедња на свим нивоима и сегментима.

Нарушена финансијска равнотежа код једног броја шумских газдинстава се може поправити повећањем прихода с једне и смањеним трошковима с друге стране.

Позитивни финансијски ефекти од увођења властитих материјално-техничких средстава рада у шумарству у сфери смањења укупних трошкова пословања и бољег извршења планских задатака поготову у оним ШГ која имају проблем са уступањем радова екстерним извођачима као последицом пропадања тендера или недовољном конкуренцијом извођача на тендерима се очекују у овој планској години.

14. Прва пројекција плана инвестиционих улагања

Планирање инвестиционих улагања Предузеће ради се у двије фазе.

Производно–финансијски план садржи „Прву пројекцију“ плана инвестиција која је саставни дио годишњег Производно–финансијског плана и садржи инвестициона улагања по врстама инвестиција и по организационим дијеловима Предузећа, са изворима финансирања планираним прије израде завршног рачуна за 2009. годину.

Коначан План инвестиционих улагања се ради послје израде завршног рачуна Предузећа, имајући у виду расположиве изворе и потребе за инвестирањем у сваком организационом дијелу Предузећа, те финансијске могућности Предузећа исказане у финансијском извјештају за претходну годину.

План инвестиционих улагања представља оцјену потреба за инвестицијама у сваком шумском газдинству, или другом организационом дијелу Предузећа са приоритетима будућег инвестирања који су раније одређени одлуком Надзорног одбора. Ти приоритети у инвестирању су:

- **биолошке инвестиције (шумскоузгојни радови),**
- **шумскопривредне основе,**
- **пројектовање и градња шумских камионских путева,**

- реализација Пројекта јединственог информационог система.

У напријед наведена инвестициона улагања морају се утрошити цјелокупна планирана средства надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта – дугорочна резервисања.

Предвиђена су укупна улагања у износу од 34,5 милиона КМ.

Врста инвестиције		Оцјена остварења у 2009	План 2010	%
Биолошке инвестиције	проста реп.	5 818 273	6 978 796	120
	прош. реп.	1 753 002	3 988 418	228
	Укупно:	7 571 002	10 967 214	145
Изградња шумског камионског пута		1 809 779	4 368 172	241
Реконструкција шумског камионског пута		1 691 371	3 916 468	232
Израда ШПО		1 808 050	1 651 993	91
Информациони систем		56 810	237 650	418
Набавка основних средстава		9 653 814	3 707 967	38
Изградња и куповина објеката		805 855	8 974 700	1 114
Остало		156 064	644 080	413
Укупно		23 553 017	34 468 244	146

Као што се види у табели планира се повећање инвестиционих улагања у односу на очекивана улагања у 2009 години за 46 %. Разлог овоме је првенствено у : повећање биолошких инвестиција (шумскоузгојни радови), одржавање путева, изградњу шумских камионских путева и тракторских влака и већа улагања у информациони систем.

Свако инвестирање морају да прате:

- адекватне одлуке органа Предузећа,
- сагласности и грађевинске дозволе,
- пројектна рјешења (објекти ниско и високоградње),
- рјешење имовинско-правних односа (објекти ниско и високоградње),
- додјела уговора извођачима радова у складу са Законом о јавним набавкама,
- увођење извођача радова у посао (објекат рада),
- именовање надзорног органа,
- испостављање ситуација за извршени рад (привремене и окончане),
- технички пријем, употребна дозвола,
- колаудациони записници, који уз пратећу документацију чини основ за књижење у основна средства,
- куповина основних средстава у складу са Законом о јавним набавкама.

Комплетан и коначан план инвестиција ће бити сачињен након израде Завршног рачуна и садржаваће:

1. Изворе (расположива средства) што чини:

- остатак, односно дио добити намијењен за инвестирање по завршном рачуну претходне године, те планирана средства за ове намјене текуће године,
- амортизација основних средстава, неутрошена, те планирана за текућу годину,
- средства надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума, неутрошена средства из претходне и планирана за текућу годину,
- кредитна средства (банке, осигуравајући заводи, штедионице међународних институција и друго),
- донације и друго.

2. Инвестиције по врсти, количини и вриједности и то:

- биолошке инвестиције,
- изградња и реконструкција шумских камионских путева,
- израда шумскопривредних основа,
- улагања у јединствени информациони систем,
- набавка основних средстава,
- изградња објеката, те сва остала основна средства.

ЗАКЉУЧЦИ:

- **Обавеза израде Производно – финансијског плана за 2010. годину** проистиче из одредби Закона о шумама и Статута Предузећа којим је предвиђено да осим израде Трогодишњег плана пословања у складу са Законом о јавним предузећима, наше Предузеће има обавезу израде и годишњих планова чији је задатак конкретизација планираних пословних задатака, прилагођена евентуално измјењеним околностима у односу на раније дефинисане у важећем Трогодишњем плану, односно кретањима на тржишту и економском окружењу, те измјењеном положају Предузећа у оквиру привредног и правног система Републике.
- **Веома важан моменат у промјени правног положаја Предузећа,** који неоспорно утиче на његов економски положај и успјех у пословању, је доношење Закона о шумама у другој половини 2008. године са почетком примјене од 23. августа 2008. године. У току 2009. године већина предвиђених правилника је донесена, али са знатним кашњењем, што је продужило период отежане примјене Закона о шумама. Законом је предвиђено да Агенција за шуме врши контролу и праћење радова овог Предузећа и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике укључујући и обавезу одржавања. У складу са чланом 33. Закона, ЈПШ "Шуме РС" а.д. Соколац је са Министарством закључило посебан уговор 20.11.2009. године.
- **Савремени концепт газдовања шумама подразумејева,** поред остваривања непосредних привредних користи, и остале значајније функције шума као регулатора влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, стабилизације биосфере и општег екосистема, стабилизације и одржавања здраве човјекове и радне средине. Значи, поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно–регулаторних и социо–културних функција шума.
- **Као израз потребе и намјере остваривања свих функција шума** наведених у претходном закључку, Предузеће је у 2006. години покренуло активности на прилагођавању газдовања шумама Међународним стандардима у овој области. До краја 2008. године завршена је сертификација од стране независног акредитационог тијела за издавање FSC сертификата за газдовање шумама, тако да је у фебруару 2009. године добијен FSC сертификат за све државне шуме којима газдује Предузеће.
- **Јавно предузеће је са почетком процеса сертификације газдовања шумама** било предвиђено да у цјелости прихвати Међународне FSC стандарде, па тако и принцип 9 истих, који дефинише активности газдовања у високовриједним заштићеним шумама.

Ради бољег разумијевања овог принципа и активности које су неопходне да би се све потребне радње извеле у складу са стандардима, поред Генеричких стандарда за газдовање шумама на основу којих је сертификација извршена, може се погледати и Нацрт националних стандарда за FSC сертификацију.

Из наведених докумената види се шта треба радити и у којим роковима, на основу чега се може закључити да је Јавно предузеће урадило огроман посао из ове области, а све се налази и на web сајту Предузећа.

Овом приликом подсјећамо да смо у протеклом периоду идентификовали и издвојили око 4,5 % шума високе заштитне вриједности, по различитим типовима, а стандардима је прописано 5 % и то у периоду важења сертификације, тј. за 5 година. У Предузећу је процедурама предвиђено да се са овим процесом настави, као и обавеза вршења надзора ради очувања и побољшања атрибута карактеристичних за високовриједне заштићене шуме.

Све ово потврђује и добијање FSC сертификата, као и успјешно окончана прва редовна контрола од стране Акредитационог тијела FSC, која је између осталог обухватала и контролу поштивања принципа 9 наведених стандарда.

- У 2010. години наставиће се активности на реализацији Акционог плана на сузбијању незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије, у свим сегментима остваривања планских задатака уз јачање људских и материјалних ресурса као претпоставке задовољавајућих резултата таквих активности:
  - У протеклом периоду завршено је формирање контролних органа Предузећа у складу са Законом о јавним предузећима чији је задатак да (поред осталог) са Републичком управом за инспекцијске послове, шумарском инспекцијом, Полицијом РС, ЕУПМ-ом, ЕУФОР-ом, царинским органима, органима правосуђа дође до највећег степена заштите шума од незаконитих активности у њима и нелегалног промета ШДС.
  - Постигнута је потпуна транспарентност свих пословних активности у Предузећу путем информисања заинтересоване јавности преко интернет сајта што ће имати све већи значај, а што ће бити нарочито изражено након увођења корпоративног управљања.
  - Планира се наставак продаје трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања, као један од начина продаје, у складу са одлукама органа Предузећа. Овај вид продаје је из познатих разлога у 2009. години имао веома скромне ефекте, али слабљењем рецесије он ће вратити значај и ефекат за Предузеће који је раније имао.
- План обезбјеђује континуитет одрживог газдовања шумама у складу са шумско-привредним основама, којима је предвиђен годишњи етат од 3,14 милиона m^3 свеукупне дрвне масе и чини 61% од годишњег прираста (5,13 милиона m^3). Планом се предвиђа производња од 1.907.461 m^3 нето масе дрвних

сортимената што представља 86 % просјечног годишњег етата за шуме подесне за газдовање по ШПО. Оваквим односом величина могуће и планиране сјече и висине годишњег прираста свеукупне дрвне масе долази до сталног повећања залиха свеукупне дрвне масе.

- До краја 2009. године предстоји завршетак израде и усвајање Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова и радних задатака јединственог за цијело Предузеће који ће замијенити важеће "Правилнике" по организационим дијеловима Предузећа, све у складу са усвојеном Макроорганизацијом Предузећа, чиме се стичу услови за рационалнији распоред постојеће радне снаге као и програмско рјешавање вишка радника.
- Максимализација профита у Предузећу подразумијева, уз максимално повећање свих врста прихода и смањење укупних расхода и свих врста трошкова по мјестима и носиоцима, те њихово свођење на најмањи могући ниво. У изради Плана посебан акценат је стављен на минимализацију индиректних трошкова производње (нематеријални трошкови, непроизводне услуге). Ограничене су могућности рационализације и минимизирања трошкова када се ради о издвајањима по основу Закона. Тако у категорији нематеријалних трошкова највећу појединачну ставку чине издвајања у складу са чланом 89. Закона о шумама, односно 10% финансијских средстава од вриједности продатих ШДС утврђене по цијенама франко камионски пут по Цјеновнику Јавног предузећа шумарства, за развој општина са којих потичу продати сортименти. Та средства чине 73 % укупних нематеријалних трошкова, око 8,3 % укупних пословних расхода, односно 15,3 милиона КМ, што је износ већи за 9 пута од планиране бруто добити за 2010. годину. Имајући у виду висину издвајања по овом основу у Федерацији БиХ и земљама у окружењу (знатно нижа издвајања), намеће се питање могућности Предузећа да одржи позитиван тренд добрих пословних резултата, а истовремено у промјењеном пословном амбијенту испуњава све обавезе у складу са Законом о шумама.
- Овим планом је обезбјеђен раст имовине Предузећа кроз инвестициона улагања (изградња и реконструкција шумских камионских путева и осталих инфраструктурних објеката, израда ШПО, унапређење информационог система и остала средства неопходна за пословање Предузећа), и то из више извора: амортизације основних средстава, надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, надокнада за унапређење општекорисних функција шума, остварене добити и других извора. Планом предвиђена инвестициона улагања за 2010. годину су већа од оцјене остварења инвестиција за 2009. годину за 46%.

- Поред поменутих улагања значајну ставку представљају улагања у обртна средства Предузећа, односно одржавања текуће и дугорочне ликвидности као предуслова успјешног пословања.
- Исто тако, значајна су улагања у шуме и шумски фонд који се не воде у билансној позицији Предузећа, у облику шумскоузгојних радова на подизању, одржавању и њези постојећих шумских култура, те пошумљавању голети и потребним радовима у високим деградираним и изданачким шумама и другим радовима. Повећање шумског фонда који по Закону не чини имовину Предузећа само по основу улагања у шумско-узгојне радове износи 11 милиона КМ што је више од оцјене остварења за 2009. годину за 45% и оствареног за 2008. годину за 43 %.
- Удио прихода по основу реализације осталих шумских производа у укупном приходу још није на задовољавајућем нивоу, али су ипак планирана значајна средства и очекује се значајан резултат од улагања у ове сврхе у организационој јединици Предузећа –Центру за сјеменско-расадничку производњу Добој (производња свих врста садница за потребе Предузећа и продају екстерним купцима, производња љеко-биља) и шумским газдинствима која су раније имала тзв. "цепне расаднике", гдје се производња шумских садница обуставља, а постепено на слободним површинама прелази на производњу љеко-биља. У сјеменско-расадничком центру "Добој" планиран је укупан приход у износу од 2,12 милиона КМ што је повећање у односу на оцјену остварења укупног прихода у 2009. години за 24%. У 2010. години планирани су приходи од ловства у износу од 347 хиљада КМ што није велики износ, али се постепено стварају услови за све успјешније газдовање ловиштима у оквиру Предузећа.
- Такође значајне приходе остварује "Истраживачко-развојни и пројектни центар" Бања Лука гдје је планиран за 2010. годину укупан приход од 2 милиона КМ.
- Одржавање ликвидности Предузећа, због озбиљних поремећаја на глобалном банкарско-финансијском тржишту као генератору насталих привредних поремећаја и утицаја на реалну економију је преко првенствено слабљења тражње за нашим робама био највећи изазов у 2009. години у пословању Предузећа, а очекујемо да ће систем рационалног управљања расположивим новцем и у 2010. години бити од пресудног значаја за Предузеће.
На рјешавање проблема ликвидности Предузећа у многоме може утицати измјена Правилника о начину прикупљања, критеријумима за расподјелу средстава и поступку коришћења средстава посебних намјена за шуме, што је у надлежности ресорног Министарства, са циљем стварања могућности потпуног извршавања свих обавеза предузећа по основу Закона о шумама, шумско-привредним основама, трогодишњим и годишњим

плановима и посебним Уговором о коришћењу шума и шумског земљишта, прописаним у складу са чланом 33. Закона о шумама.

- Посебно наглашавамо обавезу свих организационих дијелова као и Предузећа у цјелини, да евентуалне недостатке и пропусте констатоване по ранијим ревизорским извјештајима Главне службе за ревизију јавног сектора Републике Српске и евентуалне примједбе те службе по извршеној ревизији пословања Предузећа у 2008. години, као и примједбе Одјељења за интерну ревизију Предузећа и овлашћене ревизорске куће за 2008. годину, у потпуности отклоне. Свако непоштовање налаза и мишљења поменутих ревизија у сфери реализације Производно-финансијског плана за 2010. годину, повлачи одговорност свих радника Предузећа, а поготово руководних.

ДИРЕКТОР

мр. Неђо Илић, дипл.инж.шум.

САДРЖАЈ

I УВОД	2
II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2009. ГОДИНИ	4
1. УРЕЂИВАЊЕ ШУМА	5
2. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ	5
3. ЗАШТИТА ШУМА	6
4. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ШУМА	7
5. ИНВЕСТИЦИОНА УЛАГАЊА	8
6. ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ И МЈЕРЕ ФИНАНСИЈСКЕ КОНСОЛИДАЦИЈЕ	8
7. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ШУМА	9
8. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ	10
III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА	10
IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2010. ГОДИНУ	13
A. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-	13
-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2010. ГОДИНУ	13
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКОУЗГОЈНИ РАДОВИ	13
2. ЗАШТИТА ШУМА	15
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	17
4. ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	18
5. ПЛАН УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	19
6. ПЛАН РАДНЕ СНАГЕ	20
7. ПЛАН ПРИХОДА И РАСХОДА	20
8. ПРВА ПРОЈЕКЦИЈА ПЛАНА ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	22
9. ПЛАН ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА	23
10. ОСТАЛИ ПЛАНОВИ	23
11. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ	24
B. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН	24
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ	24
2. ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА	28
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	30
4. ПЛАН РЕЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	35
5. ПЛАН УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	37
6. ПЛАН ПОСЛОВАЊА ИСТРАЖИВАЧКО-РАЗВОЈНОГ И ПРОЈЕКТНОГ ЦЕНТРА	39
7. ПЛАН РАДА ДИРЕКЦИЈЕ ПРЕДУЗЕЋА	39
8. ПЛАН РАДНЕ СНАГЕ	40
9. ПЛАН ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА	41
10. ПЛАН ЦЕРТИФИКАЦИЈЕ ШУМА	41
11. ПЛАН САРАДЊЕ ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" АД СОКОЛАЦ СА ШУМАРСКИМ И ЕКОНОМСКИМ ФАКУЛТЕТОМ.	42
12. ПЛАН ФОРМИРАЊА И РАСПОДЈЕЛЕ УКУПНОГ ПРИХОДА	43
13. ПЛАН РАСХОДА	44
14. ПРВА ПРОЈЕКЦИЈА ПЛАНА ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	46
ЗАКЉУЧЦИ:	49